

B

VANJA PUPOVAC

C

x

AKADEMSKO PISANJE

x

B

A

SZSUR*
STUDENSKI ZBOR
SVEUČILIŠTA
U PULJCI

B**C****B****A****Autorica teksta:**

Vanja Pupovac

Lektura:

Sanja Grakalić Plenković

Izdavač:

Studentski zbor Sveučilišta u Rijeci

Trg braće Mažuranića 10, Rijeka

www.sz-ri.com

E-pošta: ured@sz.uniri.hr

Telefon: +385 (0) 51 406 557

Grafički dizajn i tisak:

B.T. Commerce

Zagreb, 2018.

Naklada:

200 primjeraka

Knjižica i mrežne stranice Akademsko pisanje (<http://akademsko-pisanje.sz-ri.com>) rezultat su istoimenog projekta ostvarenog uz financijsku potporu Studentskog zbora Sveučilišta u Rijeci.

SADRŽAJ

1. Akademsko pisanje	4	Struktura odlomka	30
2. Proces pisanja	6	Argumentirano pisanje rada	32
Istraživanje	7	Pisanje vlastitog argumenta	35
Odabir područja i teme rada	7	Ispravljanje	38
Cilj, istraživačko pitanje i teza	9	Ispravljanje teksta	38
Instrukcijske riječi	12	Pitanja za ispravljanje teksta	40
Strategije <i>pred-pisanja</i>	13	Uređivanje	41
Pretraživanje literature	16	Uređivanje teksta	41
Čitanje i vođenje bilješki	17	Pitanja za uređivanje teksta	46
Pitanja za kritičko čitanje	20	Konektori	47
Vođenje bilješki u dva stupca	21	3. Citiranje, referiranje i stilovi citiranja	50
Izrada radne verzije rada	22	4. Plagiranje	56
Nacrt rada	22	Oblici plagiranja	56
Struktura istraživačkog rada	26	Zašto je plagiranje pogrešno?	58
Struktura preglednog rada	28	Primjeri plagiranja i ispravnog navođenja izvora	59

1 AKADEMSKO PISANJE

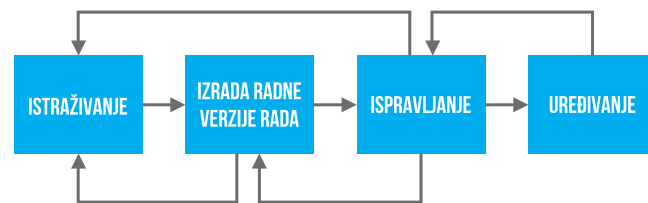
Akademsko pisanje je oblik komunikacije u akademskoj zajednici. Postoje različiti oblici akademskog pisma, a neki od najpoznatijih su esej, seminarski rad, završni, diplomski ili doktorski rad, te stručni ili znanstveni rad. Svrha akademskog pisanje je savladavanje i sažimanje znanja o pojedinoj temi, proširivanje rasprava (novim informacijama ili mišljenjima), prenošenje informacija (znanstvenicima, stručnjacima ili javnosti) i ovjeravanje znanja.

Osnovna karakteristika akademskog rada je logički način razmišljanja; ideje moraju biti sustavno i jednostavno prezentirane, a mišljenja moraju biti potkrijepljena relevantnim i uvjerljivim razlozima i dokazima. No, to nije uvijek lako ostvarivo, stoga proces pisanja akademskog rada dijelimo u četiri faza. Poglavlje Proces pisanja donosi pregled osnovnih pravila i aktivnosti za svaku fazu u procesu pisanja.

Pisanjem akademskog rada uključujemo se u aktualnu raspravu o odabranoj temi. Za uspješno uključivanje u raspravu potrebno je upoznati se s već postojećim činjenicama, idejama i argumentima čitajući relevantnu stručnu ili znanstvenu literaturu. Na taj način osigurat ćemo da vlastite ideje razvijemo na čvrstim znanstvenim temeljima i iskazat ćemo poštovanje prema iskusnijim znanstvenicima. Povjerenje zajednice u vlastiti rad zadobit ćemo preciznim citiranjem i referiranjem izvora što je pojašnjeno u poglavlju Rad s izvorima. Kredibilitet i vjerodostojnost autora se sporo gradi u akademskoj zajednici, ali lako narušava, stoga savjetujemo da proučite materijale prezentirane u poglavlju Akademska čestitost.

2 PROCES PISANJA

Proces pisanje se sastoji od četiri faze: istraživanje, izrada radne verzije teksta, ispravljanje teksta i uređivanje teksta. Iako izgleda kao da je riječ o linearnom procesu, tj. da završetkom jedne faze započinje slijedeća faza, to najčešće nije tako. Faze pisanja se isprepliću, ponavljaju i preskaču, stoga kažemo da je riječ o linearno-kružnom procesu. Poznavanje osnovnih aktivnosti pojedinih faza olakšat će savladavanje „neurednog” i složenog procesa pisanja akademskog rada.

Istraživanje

ISTRAŽIVANJE JE PRVE FAZA u procesu pisanja i odgovara na pitanje kako nešto reći? U ovoj fazi autor pronalazi ideje i argumente za svoj rad, pretražuje, odabire i čita literaturu s ciljem da odabere temu i cilj rada i oblikuje radnu tezu.

ODABIR PODRUČJA I TEME RADA

Tema rada odabire se unutar šireg područja. **Područje** unutar kojeg se odabire tema akademskog rada (seminarskog, završnog ili diplomskog rada) najčešće predstavlja područje obrađeno na jednom kolegiju tijekom studija, primjerice teorija spoznaje ili etika u filozofiji, javno zdravstvo ili psihijatrija u medicini, odnosi s javnošću ili makroekonomija u ekonomiji.

Tema je osnovna ideja rada i može se prikazati u obliku jedne rečenice, npr. tema Odnosi s javnošću neprofitnih organizacija u Hrvatskoj proizlazi iz područja Odnosi s javnošću, ili tema Razvoj socijalnih, i jezičnih vještina predškolskog uzrasta proizlazi iz područja Razvojna psihologija, ili tema Zdravstvena edukacija kao preventivna mjera oralnih bolesti proizlazi iz područja Javno zdravstvo. Tema može biti

slobodna, ponuđena (odabir s popisa tema) ili zadana. Ukoliko je tema slobodna, utoliko odabir teme može biti izazov koji je najbolje riješiti u suradnji s mentorom ili voditeljem kolegija.

KAKO ODABRATI TEMU?

Kod odabira teme koriste se strategije pred-pisanja koje pomažu **prikupiti informacije i organizirati ideje**. Jedna od korisnih strategija pred-pisanja je postavljanje pitanja i odgovaranje na njih. Postavljajte si pitanja i zapišite sve odgovore i sve ideje koje vam padaju na pamet. Pitanja koja vam mogu pomoći pri odabiru teme su:

- O čemu sve mogu pisati u tom području? Što ono sve obuhvaća? Koja su ključna potpodručja i poddiscipline područja? (od općeg k pojedinačnom)
- Koje su teme trenutno aktualne?
- Koji su ključni pojmovi u području?
- O čemu se raspravlja i razlikuju li se pristupi i metode autora?
- Što mi je zanimljivo u tom području?
- Koje su ključne publikacije i autori u odabranom području?
- Postoji li neka tema iz tog područja koja će mi biti korisna u budućoj karijeri?

Kako biste što uspješnije odgovorili na ova pitanja, informacije potražite u osnovnoj literaturi:

- bilješke s predavanja te obavezna i dodatna literatura preporučena za kolegij koji se bavi odabranim područjem;
- opće i posebne enciklopedije (za uvid u terminologiju i metodologiju), udžbenici, monografije, zbornici radova, bibliografske baze podataka (za stjecanje uvida u područje, koje teme su aktualne), pretraživanje ključnih riječi na mreži.

Nakon što ste zapisali sve odgovore na pitanja potrebno je organizirati ideje. Korisno je izraditi listu potencijalnih tema koju ćete rangirati pomoću slijedećih pitanja:

- Odgovara li tema zadatku?
- Je li tema preambiciozna ili preopširna?
- Je li tema zanimljiva?
- Je li tema nova ili malo obrađivana?
- Je li potrebna literatura dostupna? Koji su osnovni izvori informacija?
- Je li mentor upoznat s tom temom? (za završni, diplomski rad)
- Koje vještine i znanja su mi potrebni za bavljenje ovom temom? Imam li potrebne vještine i znanja za bavljenje ovom temom (npr. poznavanje stranih jezika ako je većina literature nedostupna na hrvatskom jeziku, poznavanje određene metodologije)?

Pažnja se onda može usmjeriti na teme s višim rangom, dok se one s nižim rangom mogu odbaciti.

CILJ, ISTRAŽIVAČKO PITANJE I TEZA

Cilj akademskog rada preciznije određuje temu rada. Unutar odabrane teme potrebno je uočiti **problem**. Problem je specifično pitanje ili rasprava unutar teme koji još uvijek nemaju odgovor ili rješenje. Cilj vašeg rada je odgovoriti na to pitanje. Istraživanjem i svojim radom ponudit ćete rješenje na uočeni problem. Ako se cilj istraživanja oblikuje kao pitanje onda se govori o **istraživačkom pitanju**.

KAKO DEFINIRATI CILJ RADA?

Cilj rada definira se razmišljanjem i čitanjem o temi. Kako biste ispravno usmjerili svoje razmišljanje i čitanje poslužite se strategijama *pred-pisanja*. Prvo samostalno odgovorite na pitanja i razmislite o čemu sve možete pisati i što vam se čini zanimljivo. Nakon toga, potražite odgovore u vlastitim bilješkama i preporučenoj literaturi, ili u novoj literaturi

koju ćete pretražiti prema obrascima za pretraživanje literature. Tijekom čitanja (brzi pregled) označite sve dijelove koji vam se čine zanimljivim, a posebno obratite pozornost na dijelove koji vam djeluju kontroverzno, nejasno ili gdje postoji razilaženje u razmišljanjima. Upravo to su dijelovi koji predstavljaju vaš potencijalni istraživački problem koji je potrebno dodatno pojasniti i istražiti. Oblikujte problem u istraživačko pitanje ili cilj na koji ćete istraživanjem i proučavanjem ponuditi odgovor. Istraživačko pitanje ili cilja rada preciznije ćete definirati ako se poslužite **instrukcijskim riječima** (str. 12).

Teza (ili tvrdnja) je osnovna ideja ili osnovni argument rada. Ona je odgovor na istraživačko pitanje ili zaključak do kojeg ste došli sveobuhvatnim istraživanjem o problemu. Ako je riječ o radu s empirijskim istraživanjem, tada se govori o **hipotezi** rada tj. pretpostavci koju se na temelju rezultata istraživanja prihvaća ili odbacuje. Tezom (ili hipotezom) definira se opseg, svrha i smjer rada, stoga ona mora odgovarati sadržaju i organizaciji rada. Preciznije, cijeli rad je organiziran tako da uvjerimo čitatelja u valjanost i relevantnost teze.

Teza ne bi smjela biti opisna ili činjenična (npr. „Hibridni automobili energetske učinkovitiji su od običnih.“ ili „Tuberkuloze je usmrtila 1,5 milijuna ljudi 2013. godine.“) jer pojedini podatak ili povijesna činjenica ne omogućavaju razradu teme,

ne daju smjer ni svrhu akademskom radu. Puno je bolja opcija kada se teza oblikuje kao mišljenje, stav ili procjena o pojavi, stvarima ili bićima (npr. „Korištenje hibridnih umjesto običnih automobili značajno će smanjiti ovisnost Hrvatske o uvozu sirove nafte.“ ili „Izrazita rezistentnost tuberkuloze na lijekove ukazuje na potrebu za edukacijom o ispravnoj uporabi lijekova.“). U tom slučaju teza je analitička ili interpretativna, što omogućuje raspravu o temi, s time da je stav autora jasan, a time i smjer i svrha rada.

KAKO OBLIKOVATI TEZU RADA?

Teza je odgovor na odabrani problem, ali isto tako izražava i vaše stajalište o problemu. Pokušajte prvo samostalno odgovoriti na problem koristeći jednu od strategija predpisanja. Ove strategije će vam pomoći da kristalizirate misli, vidite što znate i što ne znate o odabranom problemu te će vam omogućiti da odredite smjer u kojem želite odgovoriti na problem. Potom kritički detaljno pročitajte relevantnu literaturu te se upoznajte s činjenicama i mišljenjima stručnjaka o odabranom problemu. Nove informacije iskoristite da, propitate, usavršite i potkrijepite vlastito mišljenje o problemu i to je teza vašeg rada. Ako i nakon istraživanja ili pisanja prvog nacrtu rada niste sigurni što je teza vašeg rada,

iskoristite sljedeću shemu da usmjerite svoje razmišljanje:

ISTRAŽIVAT ĆU:

(naziv teme)

ZATO JER ŽELIM SAZNATI TKO/ŠTO/ZAŠTO/KAKO

(navedite cilj istraživanja)

SA SVRHOM DA RAZUMIJEM:

(navedite obrazloženje zašto ste izabrali temu)

Ako znate odgovoriti na sljedeća pitanja, znači da ste uspješno odredili cilj i tezu rada:

- Koji su različiti aspekti odabrane teme? **ŠTO** ću proučavati?
- Koji problem/rasprava mi je najzanimljivija/a? Koje je moje stajalište i **KAKO** ću ga braniti?
- **ZAŠTO** želim predstaviti svoje stajalište, zašto je ono bitno?

PRIMJER 1.

Područje: Povijest Europe u vrijeme Drugog svjetskog rata

Tema: Neutralnost Španjolske u Drugom svjetskom ratu

Cilj rada: Analizirati Francovu ulogu u diplomatskim odnosima između Saveznika i sila Osovine s ciljem da se utvrdi kako je ona pridonijela neutralnosti Španjolske tijekom Drugog svjetskog rata.

Istraživačko pitanje: Kako je uloga Francove diplomacije pridonijela neutralnosti Španjolske u vrijeme Drugog svjetskog rata?

Istraživačko pitanje: Neutralnost Španjolske u Drugom svjetskom ratu proizašla je iz Francovih osobnih težnji da sačuva vlastitu moć i poziciju.

PRIMJER 2.

Područje: Medijsko izvještavanje socijalnih problema

Tema: Izvještavanje hrvatskih dnevnih novina o seksualnom zlostavljanju djece

Cilj rada: Utvrditi kako hrvatske dnevne novine izvještavaju i prezentiraju seksualno zlostavljanje djece

Istraživačko pitanje: Kako su hrvatske dnevne novine izvještavale i prezentirale seksualno zlostavljanje djece u razdoblju od 1. 1. 2007. do 31. 12. 2016.?

Istraživačko pitanje: Hrvatske dnevne novine podržavaju stereotipe o počiniteljima i žrtvama seksualnog zlostavljanja te povređuju pravo žrtve na privatnost.

PRIMJER 3.

Područje: Akademska i znanstvena čestitost

Tema: Učestalost i uzroci znanstvenog nepoštenja u Hrvatskoj

Cilj rada: Odrediti učestalost i uzroke najčešćih oblika znanstvenog nepoštenja u Hrvatskoj.

Istraživačko pitanje: Kolika je učestalost i koji su uzroci najčešćih oblika znanstvenog nepoštenja u RH?

Hipoteza: Svi oblici znanstvenog nepoštenja zastupljeniji su u Hrvatskoj nego u državama EU zbog nepostojanja jasnih pravila i kazni za znanstveno nepoštenje na nacionalnoj i sveučilišnoj razini.

PRIMJER 4.

Područje: Imunologija

Tema: Alergijska reakcija na hranu u dojenčadi

Cilj rada: Odrediti najbolju dob dojenčadi za uvođenje alergijske hrane kako bi ga zaštitila od razvoja alergija na hranu

Istraživačko pitanje: Je li rano uvođenje alergijske hrane u prehranu dojenčadi povezano s rjeđom pojavom razvoja alergijskih reakcija na hranu?

Hipoteza: Rano uvođenje kikirikija, jaja i pšenice u prehranu dojenčadi povezano je s rjeđom pojavom razvoja alergijskih reakcija.

PRIMJER 5.

Područje: Bolesti srca i krvnih žila

Tema: Uzroci pojave metaboličkog sindroma

Cilj rada: Ispitati postoji li povezanost između brzine konzumiranja hrane i pojave metaboličkog sindroma

Istraživačko pitanje: Postoji li povezanost između brzine konzumiranja hrane i pojave metaboličkog sindroma?

Hipoteza: Brzo konzumiranje hrane povezano je s abdominalnom pretilošću, povišenom razinom triglicerida i sniženom razinom HDL kolesterola, komponenti metaboličkog sindroma.

INSTRUKCIJSKE RIJEČI

Cilj akademskog rada najčešće sadrži instrukcijsku riječ poput „raspravite“, „kritizirajte“ ili „usporedite“. Kako biste uspješno i precizno oblikovali cilj vlastitog rada potrebno je poznavati značenja instrukcijskih riječi.

Analizirajte (engl. analyze)	Detaljno proučite temu i razložite je na sastavne dijelove. Svaki sastavni dio pojasnite koristeći za i protiv argumente i dokaze, a sve to s ciljem da što bolje pojasnite kako se ti dijelovi međusobno povezuju.
Definirajte (engl. define)	Navedite jasnu definiciju nečega, a pri tome pokušajte odrediti granice onoga što definirate tj. odredite kada nešto pripada toj kategoriji, a kada ne.
Ilustrirajte (engl. illustrate)	Pojasnite nešto koristeći dijagrame, slike ili primjer.
Interpretirajte (engl. interpret)	Otkrijte značenje ili važnost; ponudite smisao nečemu što je inače nejasno ili ima više mogućih značenja.
Kritizirajte (engl. criticize)	Navedite prednosti i nedostatke određene teorije, mišljenja ili tvrdnje. Svoja mišljenja potkrijepite razlozima i dokazima.
Procijenite (engl. evaluate)	Oblikovati vlastiti vrijednosni sud tj. samostalno zaključite o istinitosti ili korisnosti nečijeg argumenta, ideje ili skupa vjerovanja. Vlastite zaključke opravdajte argumentima.
Objasnite (engl. explain)	Opišite neki događaj, ali ne samo oslanjajući se na činjenice što se desilo već ponudite i razloge zašto se to desilo; pokušajte odrediti uzroke događaja.

Opišite (engl. describe)	(Detaljno) prikažite događaj, ispričajte što se desilo isključivo oslanjajući se na činjenice ili impresije koje je događaj ostavio na vas. Ako opisujete povijesni događaj, držite se kronološkog redoslijeda.
Opravdajte (engl. justify)	Ponudite argumente i dokaze koji opravdavaju određenu odluku ili zaključak; odgovorite i na glavne prigovore toj odluci ili zaključku.
Povežite, pronađite povezanost (engl. relate)	Prikažite kronološku ili uzročno-posljedičnu povezanost između određenih stvari, način na koji utječu jedna na drugu.
Pregledno prikažite, recenzirajte (engl. review)	Sažmite i procijenite. Detaljno proučite sve aspekte pojedine teme ili slučaja te donesite vlastiti zaključak.
Raspravite (engl. discuss)	Argumentirano istražite i proučite temu; proučite sve argumenta i korištene dokaza pronalazeći razloge za i protiv obje strane te propitujući moguće posljedice. Igrajte se vražjeg odvjetnika, tj. zalažite se za ideje koje podupirete i one koje ne podupirete.
Skicirati, napraviti shemu (engl. outline)	Navedite osnovne karakteristike ili općenite principe neke teme, izbacite detalje i naglasite strukturu i organizaciju.
Sažmite (engl. summarize)	Ponudite jasan i precizan opis osnovnih točaka problema ili argumenta, izbacite iz opisa detalje, dokaze ili primjere kojima je potkrijepljen argument ili ilustriran problem.
Usporedite (engl. compare)	Potražite sličnosti i razlike između dva ili više problema, argumenta ili teme.
Utvrđite (engl. state)	Kratko i jasno prezentirati činjenice ili argument. Ne podrazumijeva oblikovanje vlastitog mišljenja, argumentiranje ili raspravu.

STRATEGIJE PRED-PISANJA

Strategije pred-pisanja služe za pronalaženje ili otkrivanje ideja i argumenata. Koriste se u različitim fazama pisanja kadgod treba riješiti problem, postaviti pitanje, zauzeti stajalište ili pokrenuti proces argumentacije.

FREEWITING (engl., SLOBODNO PISANJE)

Slobodno pisanje strategija je koja se koristi se u dvije svrhe: 1) za odabir teme, cilja ili teze rada ili 2) za pronalaženje ideja kod već odabrane teme, cilja ili teze rada.

Kako funkcionira? Jednostavno, samo započnite pisati. Pišite sve što pomislite o temi ili području unutar kojeg pišete i pri tome ne odvajajte olovku od papira odnosno ne prestajte tipkati. Pišite ograničen vremenski rok, npr. 5 minuta ili dok ne ispišete jednu stranicu papira. Dok pišete, bitno je da ne remetite tijek svojih misli stoga nemojte razmišljajte o gramatičkoj i pravopisnoj točnosti napisanog, niti o kvaliteti zapisanih ideja. Jednostavno izbacite na papir sve ideje i svaku misao koja vam u tom trenutku padne na pamet.

Najvjerojatnije ćete prvo početi pisati nešto nevezano uz rad o kojem trebate pisati, ili ćete možda ponavljati jednu te istu riječ jer vam ništa drugo ne pada na pamet, no ne brinite. Fizički čin pisanja potiče stvaranje ideje, prisjećanje činjenica i uočavanje nekih novih relacija među idejama i ubrzo, nakon što se malo uhodate, počete pisati o temi ili mogućim temama svog rada. Nastavite pisati dok vam vrijeme ne istekne ili dok ne popunite stranicu. Nakon toga pročitajte napisano i označite dobre ideje koje bi mogle predstavljati temu rada. Ako tražite ideje za razradu već odabrane teme onda grupirajte slične ideje i svakoj grupi dodijelite ime koje predstavlja jednu točku razrade u vašem akademskom radu. Proces možete ponoviti tako da nastavite općenito pisati i skupljati nove ideje za svoj rad ili tako da se fokusirate na odabrane ideje te ih malo detaljnije razradite.

Savjet: ako koristite računalo pri slobodnom pisanju, pokušajte u potpunosti zatamniti ekran dok pišete i ponovno ga osvjetlite tek kada završite s pisanjem. Tako vam napisano neće odvlačiti pozornost te ćete lakše izbaciti sve ideje koje su vam u glavi.

BRAINSTORMING (engl., „OLUJA PITANJA“)

Brainstorming je odlična tehnika za pronalaženje ideja o temi rada. Podrazumijeva izradu popisa svih ideja o temi koje

vam padaju na pamet. Ideje mogu biti potaknute natuknicama s predavanja, nečim što ste vidjeli u medijima, pročitali u knjizi ili o čemu ste razgovarali s prijateljem. Bitno je da se ne cenzurirate tj. da zapisujete sve ideje koliko god vam se činile besmislene. Ideje zapisujte u obliku izraza, tvrdnji, pitanja, dijagrama ili slika. Nakon nekog vremena (npr. 10 min) pogledajte što ste zapisali i vidite možete li nekako grupirati ideje, uočavate li uzorak koji se ponavlja. Izbacite ideje koje ne možete grupirati. Ako nemate dovoljno ideja na popisu, ponovite postupak tako da razmišljate o jednoj ideji s popisa. Brainstorming možete koristiti samostalno ili tako da s grupom kolega izmjenjujete ideje o zadanoj temi, no tada odaberite jednu osobu da zapisuje ideje.

POSTAVLJANJE I ODGOVARANJE NA STRUKTURIRANA PITANJA

Ova strategija, slično kao i brainstorming, koristi se za stvaranje ideja za razradu teme rada što olakšava odabir cilja i teze rada. Popularna pitanja na koja možete tražiti odgovore su:

a) novinarska pitanja: Tko? Što? Kada? Gdje? Zašto? Kako? Primjerice, tema rada je „Isplativost organskog uzgoja hrane“.

- Tko konzumira organsku hranu?
- Što se preferira iz organskog uzgoja?

- Gdje se prvo pojavila organski uzgojena hrana?
- Kada je organski uzgojena hrana postala popularna?
- Zašto je organski uzgojena hrana skuplja od neorganske?
- Kako se organska hrana procesuirala?

b) pitanja retoričara Richarda Younga:

- Koje su glavne karakteristike teme?
- Koja je povijest teme? Kako se tema promijenila? Kako će se tema mijenjati u budućnosti?
- Kojoj kategoriji tema pripada? Kako se ova tema uklapa u širi kontekst?
- Kako se tema povezuje s ostalim aspektima kulture ili drugim idejama? Koje su razlike i koje su sličnosti?

Primijenimo li ova pitanja na temu „isplativost organskog uzgoja“ hrane pitanja izgledaju ovako:

- Koje su osnovne karakteristike organske hrane?
- Koja je povijest uzgoja organske hrane i kako se taj proces mijenjao? Kako bi se mogao promijeniti u budućnosti?
- Koji je širi kontekst uzgoja organske hrane, kako se povezuje sa zdravljem općenito?
- Kako se interes za organski uzgoj može povezati s ostalim aspektima naše kulture?

GRUPIRANJE ILI IZRADA MAPE IDEJA

Grupiranje ili izrada mapa je vizualni brainstorming. Na sredinu papira napišite i zaokružite temu rada. Iz tog kruga povucite nekoliko linija i na njihovim krajevima napravite krugove. U njih upisujte podteme ili ideje vezane za temu. Ako je podtemu ili ideju moguće dalje raščlaniti ili povezati s novom idejom, ponovo povucite nekoliko linija iz tog kruga i napravite krugove u koje ćete upisati podtemu. Nastavite koristiti ovu tehniku dok ne potrošite sve ideje koje imate. Na kraju ćete dobiti mapu ideja iz koje će biti jasno vidljivo kako su ideje međusobno povezane i o kojim idejama imate više toga za reći. Možda ćete neke ideje izbaciti, i to je u redu. Ne morate pisati o svemu što je u mapi ideja.

RAZGOVOR S KOLEGAMA

Pokušajte razgovarati s kolegama o temi svog rada ili o problemu na koje ste naišli pri pisanju rada. Igrajte se idejama, ponudite rješenja na problem bez obzira jesu li efikasna ili ne. Zapisujte ono što ste rekli, ili, još bolje, ako razgovarate tako da izmjenjujete tekstualne poruke putem e-pošte, Skypea ili društvenih mreža – onda već sve imate zapisano.

PRETRAŽIVANJE LITERATURE

Znanstvena i stručna literatura pretražuje se u bibliografskim bazama podataka, a pregled svih dostupnih međunarodnih baza podataka dostupan je na Portalu elektroničkih izvora za hrvatsku akademsku i znanstvenu zajednicu (baze.nsk.hr). Odabrane bibliografske baze podataka pretražuju se pomoću osnovnih pojmova (i njihovih sinonima), a veznici i posebne oznake omogućavaju preciznije pretraživanje. Donosimo primjer pretrage znanstvene i stručne literature na temu Učestalost plagiranja u znanstvenoj zajednici.

Tema: Učestalost plagiranja u znanstvenoj zajednici

Osnovni pojmovi: Učestalost / Plagiranje / Znanstvena zajednica

	AND	AND
	Pojam 1	Pojam 2
	Frequency	Plagiar*
OR	Prevalence	„Research misconduct“
OR	Incidence	„Academic dishonesty“
OR		„Research integrity“

Iz ove pretrage proizaći će slijedeći niz za pretraživanje:

(frequency or prevalence or incidence) and (plagiar* or „Research misconduct“ or „Academic dishonesty“ or „Research integrity“) and (scientist* or researcher*)

Veznici i oznake:

AND se koristi za povezivanje svih osnovnih pojmova tj. pronaći će se radovi koji sadrže sve osnovne pojmove

OR se koristi za proširivanje pretrage uključujući i sve sinonime osnovnih pojmova

() se koristi za grupiranje povezanih pojmova

***** se koristi da bi se pretražile sve izvedenice riječi

„“ se koriste da bi se pretražila točni izraz koji je pod navodnicima

Odabrane bibliografske baze podataka:

WOS, Scopus, EBSCO, PubMed

ČITANJE I VOĐENJE BILJEŠKI

Strategije čitanja	Svrha	Način vođenja bilješki
1. Predviđanje	Odrediti pouzdanost, relevantnost i točnost teksta s obzirom na vašu temu rada.	Kategorizacija izvora.
2. Brzi pregled	Pronalazak osnovne ideje i općenito pregled teksta.	Označiti ključne dijelove teksta. Osnovne ideje zabilježiti na marginama te o njima dalje promišljati. Zabilježiti informaciju o izvoru.
3. Kritičko čitanje	Razviti potpuno razumijevanje iznesenih ideja, načina njihova povezivanja i detalja, procijeniti ideje, razloge za njih i dokaze.	Detaljne bilješke koje podrazumijevaju i vlastita promišljanja o osnovnim idejama u tekstu. Zabilježiti informaciju o izvoru.
4. Skeniranje	Pronalazak specifičnih detalja, npr. statistika, datumi, činjenice.	Označiti tekst i zapisati na marginama ključnu informaciju i informacije o izvoru.

PREDVIĐANJE

Prije nego krenete s čitanjem pokušajte odrediti koliko je tekst relevantan za vaše istraživanje odgovarajući na slijedeća pitanja:

- **Tko je autor teksta,** je li autor stručnjak u tom području, gdje je tekst objavljen? (pouzdanost)
- **Koji je naslov teksta,** je li tema rada povezana s tezom vašeg rada ili sa širom temom, kojoj je publici namijenjen? (relevantnost)
- **Koje godine je objavljen tekst,** je li točan i ažuriran s najnovijim informacijama? (točnost)

BRZI PREGLED

Nakon što ste odabrali relevantnu literaturu krenite na čitanje. Na početku brzo pregledajte tekst s ciljem da odredite svrhu i osnovnu ideju teksta.

Kako ćete to najbrže napraviti? Pregledajte sadržaj, uočite naslove i podnaslove, na kraju uvoda potražite cilj knjige ili članka i kratak opis svakog poglavlja. Nakon toga pregledajte uvod tako da čitate prve rečenice odlomaka. Akademske knjige ili radovi su razgovori među stručnjacima, a u uvodu je prikazan razgovor kojem se autor knjige želi priključiti. Vi tražite osnovne ideje te rasprave i osnovnu ideju autora teksta da vidite odgovara li vašoj temi.

Skenirajte kazalo (popis pojmova korištenih u knjizi s brojem stranica na kojima se spominju) i obratite pozornost koliko često se pojedini pojmovi pojavljuju i u kojim poglavljima.

Proučite literaturu da znate kome autor odgovara i temeljem koga izvodi vlastite zaključke, također pripazite i na to tko nedostaje.

Kad na ovaj način pročete nekoliko knjiga ili/i akademskih radova moći ćete odrediti dominantne ideje, teorije, pojmove i rasprave o odabranoj temi. Nećete biti stručnjak poput nekoga tko se tom temom bavi godinama, ali imat ćete okvir koji ćete malo pomalo puniti.

Kako voditi bilješke pri brzom pregledu?

Označite ključne dijelove, a na marginama zabilježite osnovne ideje teksta. Kategorizirajte literaturu prema vlastitom kriteriju, npr. s obzirom na temu, metodologiju ili podupiranje/suprotstavljanje argumentu. Korisni su računalni programi za organizaciju referenci poput Mendeley, Zotero ili EndNote.

KRITIČKO ČITANJE

Nakon što ste prikupili relevantnu literaturu i kategorizirali je prema određenim kriterijima krenite na **kritičko čitanje** literature iz svake kategorije dok ne steknete jasnu sliku o prezentiranoj temi. **Kritičko čitanje** podrazumijeva pažljivo, sporo čitanje s ponavljanjima dok se analizira i propituje pročitano (ideje, argumenti i dokazi), neprestano imajući na

umu svrhu čitanja tj. temu ili zadatak na koji morate odgovoriti. Potrebno je procijeniti dokaze (usporediti ih s onim što znamo otprije), sažeti argumente i ideje te na temelju njihovih razviti nove, vlastite ideje i saznanja.

Pripazite da u ovoj fazi čitanja ne tražite „pravi odgovor“ na svoj istraživački problem ili temu već da uočiti raspravu koju stručnjaci vode o zadanoj temi, tj. da prikupite što više ideja, različitih argumenta i suprotstavljenih stajališta među kojima ćete odabrati najuvjerljivije argumente i na temelju kojih ćete oblikovati vlastiti stav.

Kritičko čitanje može se podijeliti u tri faze:

- **Opis:** tko? što? gdje? i kada?

Prikupljaju se osnovne činjenice iznesene u tekstu tako da odgovaramo na pitanja poput sljedećih: tko je napisao tekst, koja je osnovna ideja / argument teksta, kada i gdje je napisan, kome je namijenjen tekst. Odgovori na ova pitanja omogućuju upoznavanje s temom teksta i autorovom osnovnom idejom.

- **Analiza:** kako? i zašto?

U fazi analize, idemo korak dalje. Prezentirane ideje rastavljamo na manje dijelove i gledamo kako su međusobno povezane. Preciznije, proučavamo jesu li razlozi i dokazi za

pojedine tvrdnje relevantni, istiniti, pouzdani. Je li nešto izostavljeno, i ako jest, što i zašto.

- **Procjena:** Zašto je sve to skupa bitno?

U posljednjoj fazi čitanja procjenjuje se značaj, vrijednost i implikacije onog što se pročitalo. Procjenjujete zašto je to bitno za vaš rad. Slažete li se s predstavljenim idejama, koje je vaše mišljenje o temi, kako se iznesene ideje nadovezuju na vašu temu rada.

Pri kritičkom čitanju koristite [pitanja za kritičko čitanje teksta](#). (str. 20)

Kako voditi bilješke pri kritičkom detaljnom čitanju?

A) TEHNIKA DVAJU STUPACA

Na vrhu stranice napišite temu svog akademskog rada, naziv izvora koji koristite i datum. Potom podijelite papir na dva stupca, lijevi neka zauzima 1/3 površine papira, a desni 2/3. U desnom stupcu se bilježe osnovne ideje, definicije, primjeri, ističu se važni datumi, imena, formule, informacije koje se ponavljaju, no isto tako i vlastiti komentari, ideje ili neodgovorena pitanja ili pak dijagrami i slike. Nakon što su napisane prve bilješke, u lijevom stupcu se navode osnovni pojmovi i ključna pitanja koja proizlaze iz bilješki. Na dnu stranice, ispod oba stupca, ostavlja se prostor za sažetak.

On se piše na kraju, nakon što je tekst pročitao. Kratko, u 3 do 4 rečenice sažimaju se vlastite misli o tekstu. Pogledajte obrazac za [vođenje bilješki u dva stupca](#). (str. 21)

B) MENTALNE MAPE

Mentalne mape predstavljaju vizualni pristup organizaciji ključnih pojmova. Kreće se od osnovnog pojma kojeg zapisujemo na sredinu papira, na njega se nadovezuju svi ostali pojmovi bitni za određenu temu. Pojmovi se povezuju linijama koje naglašavaju način njihove povezanosti, no isto tako mogu otkriti neke nove načine povezivanja koji do sada u literaturi nisu otkriveni. Ispod pojmova se može navesti i broj stranice na kojoj je zanimljiv citat ili definicija tog pojma. Ovakav oblik vođenja bilješki služi za bolje pamćenje osnovnih pojmova i za bolje razumijevanje njihove povezanosti.

SKENIRANJE

Skeniranje teksta podrazumijeva pronalazak specifičnih detalja u tekstu kao što su podaci, pojedini rezultat istraživanja, datum. Najčešće se koristi u fazi ispravljanja teksta kad uočimo da nam pojedini podatak nedostaje da bi rad bio uvjerljiviji.

PITANJA ZA KRITIČKO ČITANJE

OPIŠIVANJE

(tko? što? kada? gdje?)

1. Tko je autor?
2. Što je svrha teksta? Zašto je tekst napisan?
3. Što je osnovna ideja/ glavni argument teksta? Koji su manji argumenti?
4. Koje su pretpostavke teksta?
5. Kada je tekst napisan?
6. Kome je tekst namijenjen?

ANALIZIRANJE

(kako? zašto?)

1. Je li autor stručnjak/znanstvenik?
2. Je li teza/argument jasna?
3. Koliko je uvjerljiv cjelokupni argument? Zašto (ne)?
4. Je li argument potkrijepljen dokazima?
5. Kakvi su dokazi ponuđeni i jesu li oni relevantni i pouzdani?
6. Postoje li tvrdnje koje nisu potkrijepljene dokazima ili argumentima?

7. Koriste li se drugi izvori u tekstu kao dokazi za argumentaciju?
8. Je li nešto ispušteno, ako da, što i zašto?
9. Koja je metoda korištena, je li odgovarajuća, koji su nedostaci te metode?
10. Koliko je učinkovit jezik s obzirom na snagu argumenta?
11. Odgovara li stil pisanja publici?

PROCJENA ILI EVALUACIJA

(što ako? pa što onda?!)

1. Zašto je prezentirana ideja važna?
2. Jesu li dokazi dovoljno jaki da podupru prezentiranu tezu?
3. Kako se ovaj tekst odnosi na moj rad? Koliko je on relevantan? Što mogu naučiti?
 - a. Što mislite o onome što ste pročitali? Koliko se vaši argumenti razlikuje od onih prezentiranih u tekstu? Kako ćete iskoristiti pročitani tekst?
 - b. Kako pročitane informacije povezujete s ostalim informacija o temi koje imate – da li suprotstavljaju, podupiru, provociraju ostale dokaze?
 - c. Što još trebate razmotriti? Koje aspekte prezentiranog argumenta želite detaljnije proučiti?
 - d. Koje su prednosti i slabosti teksta?

VOĐENJE BILJEŠKI U DVA STUPCA

Korak 1 Naslov

Navesti temu rada, naslov ili referencu izvora iz kojeg čitamo i datum.

Datum

Korak 3

Ključni pojmovi /pitanja

Kada?

Neposredno nakon čitanja i pisanja bilješki.

Što?

Reducirajte bilješke na osnovne pojmove i ideje.

Kako?

Oblikujte pitanja ili istaknite ključne pojmove s ciljem da se:

- olakša razumjevanje
- otkrije povezanost
- osigura kontinuitet
- osnaži pamćenje

Zašto?

Radi isticanja najvažnijih pojmova i ideja koje je potrebno zapamtiti.

Korak 2

Bilješke

Kada?

Tijekom čitanja.

Što?

Činjenice, ideje, primjere, važne datume, imena, vlastite komentare.

Kako?

- u obliku natuknica, slika, dijagrama
- izbjegavajte cjelovite rečenice
- koristiti kratice i simbole
- ostavite prostor za nadodavanje novih informacija

Zašto?

Prije nego što počnemo analizirati i procjenjivati nove informacije potrebno ih je prikupiti na način koji nam je najprirodniji.

Korak 4 Sažetak

Kada?

Nakon čitanja i pisanja bilješki

Što?

3-4 rečenice koje sažimaju osnovne ideje prezentirane u pročitanoj tekstu

Kako?

- pojasniti zašto su važne prezentirane ideje
- navesti koji zaključci se mogu proizvesti iz prikupljenih informacija
- pojasniti kako se nove informacije mogu primijeniti ili zašto je to meni bitno

Zašto?

Sažimanje i pregledavanje prikupljenih novih informacija je najbolji načina da se zapamte na duži period.

Izrada prve verzije rada

IZRADA PRVE VERZIJE RADA odgovara na pitanje kako nešto reći? U ovoj fazi autor odlučuje o rasporedu odabranih ideje i argumente u radu. Za to je potrebno prvo, organizirati bilješke, potom oblikovati vlastito stajalište i na kraju, strukturirati radnu verziju rada.

NACRT RADA

Nacrt rada podrazumijeva odabir i logičku organizaciju ideja i argumenata u radu. Odabrane ideje i argumenti moraju biti relevantne i logički povezane s tezom rada. Pri odabiru ideja i argumenata potrebno je paziti na duljinu rada, stoga prvo planiramo rad po duljini, a nakon toga po sadržaju.

PLANIRANJE PO DULJINI

Planiranjem po duljini određuje se koliko će svaki dio rada imati riječi: npr. vaš je zadatak napisati rad od 2000 riječi, a to znači sljedeće:

Uvod:	10 % teksta = 200 riječi
Tijelo rada:	80 % teksta = 1600 riječi
Zaključak:	10 % teksta = 200 riječi.

Na taj način kontrolirate sami sebe, primjerice ako napišete 1000 riječi, a još uvijek se niste dotakli teze rada, onda znate da niste na dobrom putu.

PLANIRANJE PO SADRŽAJU

U vlastitim bilješkama razlučite sljedeće elemente:

- **Osnovne ideja** - ideja koja će biti razrađena u odlomku, ali i ideje koje direktno podupire tezu rada (ili joj se suprotstavljaju). Osnovne ideje označavaju razloge za vjerovanje u tezu rada; potrebno ih je logički urediti zato jer određuju strukturu cjelovitog rada. Potkrijepljene su dodatnim idejama i dokazima.
 - **Dodatne ideje** - razlozi za vjerovanje u osnovnu ideju. Pojašnjavaju osnovnu ideju tako što ističu kako i zašto dokazi podupiru osnovnu ideju. Potkrijepljene su dokazima ili primjerima.
 - **Dokazi ili primjeri** - čine ih bilo koji primjer, ideja, podatak, činjenica, statistika ili rezultat preuzeti iz drugog izvora. Koriste se da bi konkretnije osnažili osnovnu ideju i tezu. Dolaze uz referencu na izvor.
- Kako logički organizirati ideje?

Odaberite kriterij prema kojem uređujete ideje tako da vama i vašoj temi najbolje odgovara. Primjerice, kronološki,

po važnosti, komparativno (prednosti – nedostaci, sličnosti – razlike, uzroci – posljedice), od teorije prema praksi, od općeg k pojedinačnom ili obrnuto i sl. Ako je akademski rad duži moguće je da se logička organizacija ideja razlikuje po poglavljima.

PRIMJERI LOGIČKIH ORGANIZACIJA IDEJA

1. Kronološka organizacija ideja

Tipična za akademske radove iz povijesti – prikaz razvoja događaja u određenom povijesnom periodu, književnosti – pri prepričavanju sadržaj teksta, ili znanosti – prikaz povijesnog razvoja znanstvenih paradigmi.

PRIMJER: Prikaz razvoja jezičnih vještina u djece

Teza: Iako postoji razlika između individualnih slučajeva, većina djece uči jezik u predvidljivim fazama

Pred-verbalno razdoblje (2-18 mjeseci)

Rani glasovi (2-8 mj)

Geste, neverbalne reakcije (8-10 mj)

Prijelaz na riječi (12-18. mj)

Doba savladavanje sintakse (18 mj. – 3 god.)

Razumijevanje temeljem intonacije i ritma

Artikulacija samoglasnika i nekih suglasnika
Rječnik od 250 – 500 riječi koje izgovara i mnogo
više razumije

Nagli razvitak govora (3-4 god.)

Artikulacija glasova s ponekim odstupanjima
Usvajanje temeljnih gramatičkih pravila
Priča o neposrednim događajima

Nagli razvoj rječnika (4-5 god.)

Tečno govori
Usvojena gramatička pravila
Interes za značenje riječi

Zaključak: sinteza osnovnih misli

2. Organizacija ideja od općeg k pojedinačnom

Često se koristi pri pisanju uvoda akademskih radova.

PRIMJER: Uvod za rada o učestalosti plagiranja u znanosti

- Etike u znanosti (podrazumijeva etiku pri provođenju istraživanja, pisanju i publiciranju radova, etičnu suradnju unutar znanstvenih timova, etičan odnos mentora i štíćenika i dr.)
- Znanstveno nepoštenje - oblik kršenja etičkih načela u znanosti pri provođenju i pisanju znanstvenih radova

- Oblici znanstvenog nepoštenja (npr. plagiranje, krivotvorenje i izmišljanje podataka)
- Oblici plagiranja u znanosti (npr. samoplagiranje, doslovno prepisivanje, neuspjelo parafraziranje i dr.)
- Učestalost plagiranja u znanosti i opis najučestalijih oblika

3. Komparativna organizacija ideja: prednosti – nedostaci, sličnosti – razlike, uzroci – posljedice

Najčešće se koristi pri usporedbi dviju teorija, sustava vrijednosti ili rješenja za neki problem npr. povećanje školarina. Usporedba se vrši jednakim redoslijedom pojavljivanja osnovnih ideja u prvoj i drugoj kategoriji.

PRIMJER: Kako kažnjavati akademsko nepoštenje?

Uvod:

Problem kažnjavanja akademskog nepoštenja
Definicija, oblici, uzroci i posljedice akademskog nepoštenja
teza: uzroci akademskog nepoštenja ključni su čimbenik pri određivanju kazne za prijestupnika

Tijelo rada

Dvije grupe uzroka akademskog nepoštenja: namjerni i nenamjerni uzroci

- **Nenamjerno** počinjeno akademsko nepoštenje

Definicija

Primjeri (slučajno izostavljene pojedine reference.)

Zašto dolazi do toga (rezultat loše vođenih bilješki, neopreznosti, slabe organizacije)

Oblici prevencije (dodatna edukacija i isticanje etičkih kodeksa na početku svakog kolegija)

Definiranje kazni (blaže kazne)

Primjeri primjerenih kazni

- **Namjerno** počinjeno akademsko nepoštenja

Definicija

Primjeri (postoje dokazi da je osoba planirala to ponašanje npr. šala bahtera na ispitu)

Zašto dolazi do toga (vidljiva je namjera da se prevari profesora, kolege, sustav)

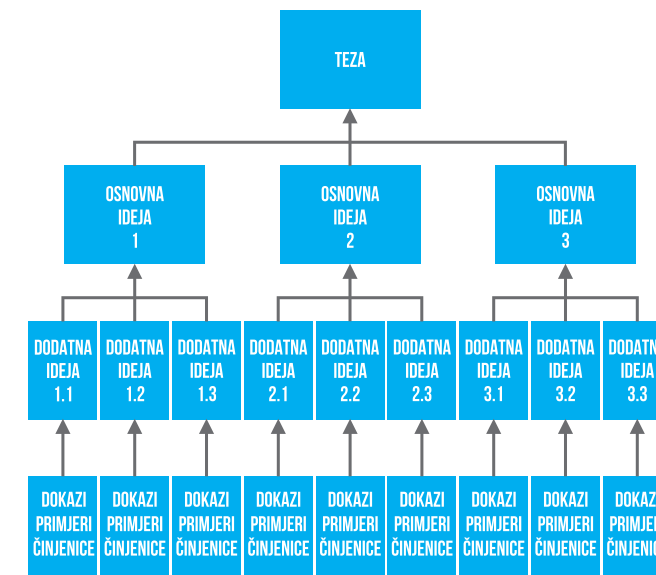
Oblici prevencije (istaknuti stroge kazne za ovakve prijestupe tijekom kolegija)

Definiranje kazni (strože kazne)

Primjeri primjerenih kazni

Zaključak: Za održavanje pravednosti u zajednici potrebno je strože kažnjavati namjerne oblike akademskog nepoštenja u odnosu na nenamjerna.

Pokušajte skicirati vlastite ideje i argumente prema predložku ispod.

Ako ste uspjeli skicirati svoje ideje tada je puno jednostavnije izraditi nacrt rada.

Model nacrta rada	Primjer nacrta rada
Uvod	Uvod
Teza (iznesena jednostavno i jasno) i pojašnjenje zašto je značajna (svrha rada)	Teza: Iako novinari ističu objektivnost pri izvještavanju, tri su razloga zašto televizijske vijesti nisu objektivne.
Tijelo rada	Tijelo rada
Osnovna ideja 1 Dodatna ideja 1.1 i Dokazi Dodatna ideja 1.2 i Dokazi Dodatna ideja 1.3 i Dokazi	Osnovna ideja 1: TV vijesti nisu objektivne jer su osobe koje prikupljaju informacije i izvještavaju pristrane.
Osnovna ideja 2 Dodatna ideja 2.1 i Dokaz Dodatna ideja 2.2 i Dokazi Dodatna ideja 2.3 i Dokazi	Osnovna ideja 2: Osim toga, TV vijesti nisu objektivne zbog sponzorskih pritisaka na medijske kuće.
Osnovna ideja 3 (ili protuargument) Dodatna ideja 3.1 i Dokazi Dodatna ideja 3.2 i Dokazi Dodatna ideja 3.3 i Dokazi	Osnovna ideja 3: Konačno, TV vijesti nisu objektivne jer medijske kuće naglasak stavljaju na gledanost umjesto na sadržaj.
Zaključak Teza isticanje najbitnijeg i moguće implikacije na šire područje	Zaključak Iako TV novinari tvrde da streme objektivnosti pri izvještavanju, istina je da je ovaj ideal nemoguće postići.

STRUKTURA ISTRAŽIVAČKOG AKADEMSKOG RADA

IMRaD STRUKTURA RADA:

Introduction (*uvod*) – što se istražuje?

Method (*metode*) – kako se istražuje?

Results (*rezultati*) – što je otkriveno? and

Discussion (*rasprava*) – što bi to moglo značiti?

Preporučeni redoslijed pisanja znanstvenog rada:

1. tablice i slike >> 2. rezultati >> 3. metode >> 4. uvod >> 5. diskusija

UVOD

Uvod ima dva osnovna cilja:

- 1) pridobiti pažnju čitatelja, izvući ga iz njegove svakodnevice i uvesti ga u temu rada;
- 2) pokazati čitatelju što će naučiti iz rada tj. pokazati postojanje problema u razumijevanju određene teme i ponuditi vlastito rješenje.

Kako napisati uvod?

Kreće se od **šireg konteksta** istraživanja koji je pristupačan čitatelju, upućuje se na određeni **problem** i nudi se moguće rješenje u obliku **teze** rada koja se iznosi na kraju uvoda

- **Kontekst** iz kojeg proizlazi teza rada ima tri elementa: *Standardno stajalište* – *Suprotstavljajući dokaz* – *Posljedica* ili *Motiv* koji omogućuju prezentaciju problema i odgovaraju na pitanje zašto je problem značajan

- **Problem** proizlazi iz suprotstavljenih stajališta:

- 1) iznesemo *Standardno stajalište* o temi u obliku kratkog pregleda dosadašnjih istraživanja

- 2) potom standardno stajalište dovedemo u pitanje prezentirajući *Suprotstavljajući dokaz*

- 3) Značaj i doprinos problema vidljiv je u *Posljedicama* koje proizlaze rješavanjem problema ili u *Motivu* autora da se bavi tim problemom – što se dobije rješavanjem problema, koje su implikacije rješenja, na što sve utječe problem?

- **Teza** je vaše rješenje navedenog problema.

- **Plan rada** – kratko prezentirajte osnovne ideje koje će se istim redoslijedom pojaviti u tekstu

METODE

Napisane su kratko i jasno i daju informacije koje omogućuju drugim znanstvenicima da procjene istraživanje ili da ponove istraživanje:

Dvije vrste informacija:

- **Ispitanici** (ljudi ili životinje) / materijali: tko/što, kada, gdje, koliko (mjerene varijable: intervencije, mjere ishoda)
- **Postupci**: kako (ustroj istraživanja, statistički postupci) i čime (instrument: mikroskop, upitnik, statistički program).

REZULTATI

To su dokazi koji se prikazuju u različitim oblicima:

- **tekst**
- **tablica** (ako je naglasak na preciznim vrijednostima)
- **slika** (prikazuje uzorke i promjene u određenom vremenskom periodu; histološki preparati, fotografije, RTG, grafikoni, dijagrami, ilustracije i sl.).

I to kao : deskriptivni (opis uzorka i grupa) i inferencijalni rezultati (rezultati statističkih testova).

Ne preporučuje se prikazivanje istih rezultata više puta (npr. kao sliku, kao tablicu i u tekstu), već je u tekstu potrebno na-

glasiti najvažnije rezultate ili istaknuti točne vrijednosti koje se ne vide na slikama. Tablice i slike su samostalne cjeline i za njihovo razumijevanje čitatelj se ne mora referirati na tekst. U naslovu i legendi ispod tablica ili slika nalazi se sve potrebno za njihovo razumijevanje.

RASPRAVA

Rasprava ima obrnuti oblik od uvoda, tj. kreće se od pojedinačnog k općem. Prvo se sažimaju najvrjedniji rezultati, tj. odgovor na istraživačko pitanje potkrijepljen dokazima (rezultatima svog istraživanja). Potom se ističe što je novo i originalno, a onda se sažimaju sporedni rezultati, također potkrijepljeni dokazima (rezultatima svog istraživanja). Nakon toga nudi se širi kontekst za bolje razumijevanje rezultata: koje teorije vaši rezultati podupiru, a kojima se suprotstavljaju, usporedba s rezultatima drugih istraživanja. I na kraju, navode se ograničenja istraživanja, teorijske i praktične posljedice rezultata – primjenjivost u praksi i prijedlog za nova istraživanja

STRUKTURA PREGLEDNOG AKADEMSKOG RADA

UVOD (10 % TEKSTA)

Uvod ima dva osnovna cilja:

- 1) pridobiti pažnju čitatelja, izvući ga iz njegove svakodnevice i uvesti ga u temu rada;
- 2) pokazati čitatelju što će naučiti iz rada tj. pokazati postojanje problema u razumijevanju određene teme i ponuditi vlastito rješenje.

Kako napisati uvod?

Kreće se od **šireg konteksta** istraživanja koji je pristupačan čitatelju, upućuje se na određeni **problem** i nudi moguće rješenje u obliku **teze** rada koja se iznosi na kraju uvoda

- **Kontekst** iz kojeg proizlazi teza rada ima tri elementa:

Standardno stajalište – Suprotstavljajući dokaz – Posljedica ili *Motiv* koji omogućuju prezentaciju problema i odgovaraju na pitanje zašto je problem značajan

- **Problem** proizlazi iz suprotstavljenih stajališta:

- 1) iznesemo Standardno stajalište o temi u obliku kratkog pregleda dosadašnjih istraživanja
- 2) potom standardno stajalište dovedemo u pitanje prezentirajući Suprotstavljajući dokaz
- 3) značaj i doprinos problema vidljiv je u Posljedicama koje proizlaze rješavanjem problema ili u Motivu autora da se bavi tim problemom - što se dobije rješavanjem problema, koje su implikacije rješenja, na što sve utječe problem?

- **Teza** je vaše rješenje navedenog problema.

- **Plan rada** - kratko prezentirajte osnovnih ideja redosljedom pojavljivanja kao u tijelu rada

TIJELO RADA (80 % TEKSTA)

- sastoji se od odlomaka koji se povezuju u odjeljke, a ovi u poglavlja
- najčešće se sastoji od 3 ili 5 odlomaka ili odjeljaka ili poglavlja, ovisno o duljini rada
- broj odlomaka = broj osnovnih ideja (ili manjih argumenata); svaka ideja mora biti povezana s tezom
- 3 (ili 5) odlomka: 3 osnovne ideje (manji argumenti) koje podupiru tezu, (1 protuargument i 1 odgovor na protuargument)
- logički organizirati

ZAKLJUČAK (10 % TEKSTA)

Sažetak

- na jednostavan način sažima se argument: ističe se povezanost između teze i predstavljenih osnovnih ideja i naglašavaju se jake strane argumenta
- ne iznose se novi zaključci

Značaj argumenta

- ističe se značaj i korisnost argumenta unutar šireg konteksta, npr. ističe se kako argument pridonosi području istraživanja, koja praktična pitanja rješava, gdje se mogu primijeniti zaključci vašeg argumenta

Budućnost

- predlaže se nov način funkcioniranja unutar područja ili nove probleme koje treba razriješiti
- daju se preporuke za daljnja istraživanja kojima bi se mogle utvrditi šire implikacije vašeg argumenta

STRUKTURA ODLOMKA

Odlike dobrog odlomka:

1. Jedinstvo prikazano na dva načina:

a) jedan odlomak predstavlja jednu osnovnu ideju koja podupire tezu rada i

b) odlomak mora biti povezan s prethodnim odlomkom, slijedećim odlomkom i tezom rada.

2. Isticanje – osnovna ideja odlomka mora biti jasno istaknuta, najčešće već u prvoj rečenici, no moguće je i da se pojavi kasnije.

3. Koherencija – rečenice u odlomku slijede logičan niz što povećava čitljivost odlomka.

4. Potpunost – odlomak sadrži sve elemente.

STRUKTURA ODLOMKA ZRCALI STRUKTURU CJELOVITOG RADA

Uvod:

- povezanost s prethodnim odlomkom (tranzicija)
- osnovna ideja odlomka

Tijelo odlomka (razrada osnovne ideje odlomka):

- dokazi i primjeri (npr. podaci, činjenice, citati, argumenti, statistika itd.)
- pojašnjenje kako i zašto dokazi podupiru glavnu ideju odlomka

Zaključak:

- važnost navedene ideje za cjelokupni rad (ideja odlomka stavlja se u širi kontekst)
- povezanost s idućim odlomkom

ELEMENTI ODLOMKA

Tranzicija (T) – rečenica koja osigurava koherentnost svih odlomaka u radu; prikazuje kako je prethodna ideja povezana s idejom odlomka

Osnovna ideja (OI) – rečenica koja predstavlja ideju koja će biti razrađena u odlomku i pokazuje kako je povezana s tezom teksta

Dokazi (D) – preuzimaju se iz drugih izvora koji se točno navode. To su: specifičan primjer nekog općeg pojma ili ideje, slika ili dijagram, podatak, činjenica, statistika ili rezultat drugog istraživanja, mišljenje stručnjaka i drugo.

Podupiruće (dodatne) ideje (PI) – analiza dokaza: objašnjenje ili razlozi za vjerovanje u osnovnu ideju odlomka

Sažetak (S) – značaj osnovne ideje za cjelokupni rad, ideju odlomka postavlja u širi kontekst

Tranzicija (T) – povezanost s idućim odlomkom.

PRIMJERI

PRIMJER 1

Glavobolja je simptom bola koji gotovo svatko doživi (**T**). S obzirom na uzroke, Međunarodna udruga za glavobolje (MUG) razlikuje primarne i sekundarne glavobolje (**OI**). Uzrok bola kod primarnih glavobolja je sama glavobolja (**PI**), a najčešći oblici su povremena glavobolja tenzijskog tipa (PGTT) i migrena (**D**). Sekundarne glavobolje uzrokovane su pojedinim stanjima (**PI**) kao što je tumor na mozgu, sustavna infekcija ili ozljeda glave (**D**). Iako postoje i drugi klasifikacijski sustavi glavobolja, MUG-ov sustav najčešće je korišten (**S i T**).

PRIMJER 2

Hrvatska je jedna od najprivlačnijih turističkih zemalja Sredozemlja (**OI**). Za to postoje tri razloga. Prvo, Hrvatska ima razvedenu obalu i čisto more (**PI**). Obala se sastoji od preko tisuću otoka, a snažne morske struje prirodno pročišćuju more (**D**). Drugo, očuvan je tradicionalni mediteranski život (**PI**). U dalmatinskim se mjestima i danas njeguje klapska pjesma i mediteranska kuhinja (ribe na gradele, blitva, fritule i sl.) (**D**). Treće, Hrvatska ima bogatu kulturnu baštinu (**PI**). Mnogi lokaliteti i građevine stavljeni su na popis UNESCO-ove zaštićene kulturne baštine poput Dioklecijanove palače u Splitu, Eufrazijeve bazilike u Poreču, Nacionalnog parka Plitvička jezera, stare jezgre grada Trogira, grada Dubrovnika i šibenske katedrale (**D**). Možemo stoga reći da će i ove godine brojni turisti posjetiti Hrvatsku i uživati u godišnjemu odmoru (**S i T**).

Preuzeto iz Oraić Tolić D. Akademsko pismo. Zagreb: Naklada Ljevak d.o.o.; 2011, str. 343.

ARGUMENTIRANO PISANJE RADA

ARGUMENT

Argument je način putem kojeg autor izriče svoje mišljenje o pojedinoj temi i potkrjepljuje ga dokazima. Sastoji se od skupa rečenica gdje jedna rečenica označava tezu (mišljenje), a ostale rečenice su razlozi i dokazi za vjerovanje u tezu. Teza o pojedinoj temi mora biti jasno iznesena, a razlozi i dokazi moraju logički podupirati tezu. Cilj argumenta je uvjeriti druge u ispravnost teze, stoga argument predstavlja proces uključivanja u kritičku raspravu da bi se razriješile razlike u mišljenju o pojedinoj temi. U kritičkoj raspravi argument otkriva autorovu vjerodostojnost i pouzdanost i upoznatost s temom rasprave.

Primjeri argumenta:

- Zakonom bi trebalo zabraniti istraživanja na životinjama jer su životinje zlostavljane u pokusima koji ne donose korist ljudima, primjerice, testiranja u kozmetičkoj industriji.
- Marko redovito dolazi na predavanja, osim u slučaju kad je bolestan. Marko je vjerojatno bolestan jer danas nije došao na predavanja.

- Redovito vježbanje je dobro i korisno za zdravlje što potvrđuju i istraživanja koja ističu da 30 min tjelovježbe na dan smanjuje rizik od srčanih bolesti.

Argument nije:

Naredba

Svaki dan odvojite 30 min za tjelovježbu.

Uputa

Da biste instalirali Skype morate preuzeti datoteku s mrežnih stranica, pokrenuti je s vlastitog računala i slijediti upute za instalaciju.

Suprotstavljanje ili svađa

Iako se prema pravilniku plagiranje smatra neetičkim ponašanjem za koje su predviđene određene sankcije, Ivan smatra da ne treba biti sankcioniran.

Suprotstavljanje ili svađa nije argument, niti može biti argumentirani oblik akademske rasprave zato jer cilj akademskog dijaloga nije "pobjediti" ili osporiti druge već se približiti istini, ili rješenju problema. Svaki sudionik akademske rasprave prezentira vlastito viđenje problema i potkrjepljuje ga razlozima i dokazima čime pridonosi boljem razumijevanju problema, a time i njegovom rješavanju.

Objašnjenje

- Lisica se provukla kroz rupu u žici i pojela sve kokoši.
- Kako nešto funkcionira, neki instrument ili alat.
- Ustrojstvo vlasti u RH je trodijelno; dijeli se na zakonodavnu, izvršnu i sudbenu vlast čime se uspostavlja kontrola i ravnoteža vlasti između ovih triju područja.
- Na posao dolazim autobusom jer nemam auto, a nemam volje pješačiti.

Cilj objašnjenja je pojasniti ili opisati kako nešto funkcionira, ali nije cilj opravdati određenu poziciju ili pokušati pronaći način da i drugi vjeruju u istinitost te pozicije. U objašnjenju, se istinitost onog što se objašnjava ne dovodi u pitanje, a kod argumenta je istinitost tvrdnje koju branimo upitna, te može biti istinita, neistinita ili negdje između, a mi dajemo naše viđenje i naše razloge za vjerovanje u nešto od toga.

KAKO PREPOZNATI ARGUMENT

Kada smo u ulozi čitatelja nije uvijek lako prepoznati argument u tekstu, stoga je potrebno poznavati njegovu strukturu.

Struktura argumenta:

1. Tvrdnja (teze, mišljenja)
2. Razlog za vjerovanje u tvrdnju
3. Dokaz

PRIMJER

Tvrdnja: Rijeka će biti prvak Hrvatske u nogometu.

Razlozi: Zato što tako pokazuje ljestvica Prve hrvatske nogometne lige.

Dokazi: Danas se igralo posljednje kolo Prve hrvatske lige i Rijeka ima 86, a drugoplasirani Dinamo 78 bodova.

Ako je razlog **relevantan** za tvrdnju, onda je tvrdnja **opravdana**.

Rijeka će biti prvak Hrvatske u nogometu zato što tako pokazuje ljestvica Prve hrvatske nogometne lige.

Ovdje se pretpostavlja da je ljestvica Prve hrvatske nogometne lige dobar pokazatelj toga tko će osvojiti prvenstvo.

No, ako razlog **nije relevantan** za tvrdnju onda tvrdnja **nije opravdana**

Rijeka će biti prvak Hrvatske u nogometu zato što su tribine stadiona uvijek pune kad Rijeka igra.

Ne možemo se složiti s pretpostavkom da je broj slobodnih mjesta na stadionu dobar pokazatelj toga tko će osvojiti prvenstvo. Tvrdnja ne slijedi iz razloga i, stoga ne smatramo da je argument dobar.

Da bi tvrdnja bila **uvjerljiva/opravana**, mora logički slijediti iz razloga, a razlozi moraju biti **istiniti**, što potkrjepljujemo dokazima.

EVALUACIJA ARGUMENTA

Kako procijeniti argument? Nije dovoljno da skup rečenica ima sve navedene dijelove (tvrdnja, razlozi i dokazi). Potrebno je:

- ispitati istinitost razloga i dokaza na kojima se temelji tvrdnja i
- ustvrditi pouzdanost argumenta tj. slijedi li tvrdnja logički iz navedenih razloga i dokaza.

Jedan od načina procjene argumenta je pomoću modela britanskog filozofa Stephena Toulmina. Model se sastoji od sljedećih dijelova:

Tvrdnja: stajalište koje želim opravdati ili u koje želim uvjeriti publiku (Teza)

Razlozi: razlozi iz kojih slijedi Tvrdnja

Dokazi: činjenice koje podupiru Razloge

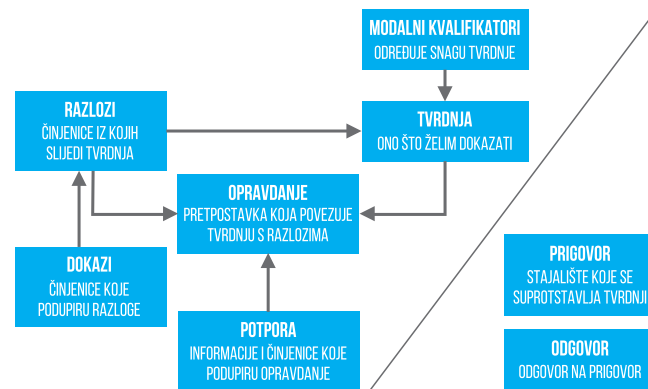
Opravađanje (ili **Most**): općenita, hipotetska (i često skrivena) logička rečenica koja povezuje Razloge i Tvrdnju, najčešće je riječ o načelima, općeprihvaćenim ili znanstveno utemeljenim uvjerenjima. Često se naziva i Most.

Potpóra: informacije i činjenice koje podupiru Opravađanje

Kvalifikator: modalne riječi ili izrazi koji upućuje na stupanj sigurnosti u tvrdnju ("vjerojatno", "sigurno", "moguće", "nemoguće" i sl.). Njime se ograničava snaga Tvrdnje ili Razloga za tvrdnju.

Prigovor (ili **Protuargument**): Stajališta koja se suprotstavljaju Tvrdnji.

Odgovor: odgovor na prigovor.

PRIMJER

Tvrdnja: Cijepljenje je jedno od najvećih (**modalni kvalifikator**) dostignuća moderne medicine.

Opravađanje: Najveća dostignuća medicine su ona koja uspiju izliječiti ili smanjiti bol velikom broju ljudi.

Potpóra: Osim cijepljenja, ostala velika dostignuća medicine su otkriće anestezije, antibiotika, strukture DNK ili medicina utemeljena na dokazima.

Razlozi: Cijepljenjem se spriječilo širenje mnogih smrtonosnih bolesti, poput ospica, tuberkuloze ili rubeole.

Dokazi/Podaci: Primjerice, od početka kontinuiranog cijepljenja do danas smanjio se broj oboljelih od tuberkuloze za 94%, tetanusa za 98%, morbila (ospica) i rubeole za >99%, a mumpsa (zaušnjaka) i pertusisa (hripavca) za 99% (Zavod za javno zdravstvo).

Prigovor (ili **Protuargument**): Cijepljenje ima i mnoge negativne posljedice od kojih je najgora smrt cijepljene osobe.

Odgovor: No, broj umrlih od cjepiva značajno je manji od broja spašenih ljudi.

PISANJE VLASTITOG ARGUMENTA

Argumente koristimo kada se želimo uključiti u kritičku raspravu s ciljem da razriješimo razlike u mišljenjima. U akademskom svijetu u argumentiranu se raspravu uključujemo akademskim radom. Prije nego se uključimo u raspravu moramo biti upoznati s onim što je dosad rečeno, tj. moramo pročitati relevantnu literaturu i upoznati se s dosad iznesenim stajalištima (argumentima). Nakon toga oblikujemo svoje mišljenje. U radu je najvažnije da se čuje vaš glas, tj. da jasno izrazite što mislite i kako ste do toga došli. Svoje mišljenje oblikujete temeljem tuđih argumenata. Istaknite literaturu koja ide u prilog vašem stajalištu i onu koja se suprotstavlja i jasno navedite koju literaturu ste koristili.

Vaš argument u radu predstavlja logičku struktura rada. Prvo ćete iznijeti svoj stav, potom ćete ga potkrjepiti razlozima za vjerovanje u njegovu valjanost i pozvati se na dokaze u obliku podataka ili zaključaka iz drugih radova.

KAKO NAPISATI VLASTITI ARGUMENT?

Nakon što ste pročitali relevantnu literaturu, prođite još jednom kroz svoje bilješke i provjerite:

- Koliko se prezentirane ideje odnose na temu vašeg rada
- Grupirajte bilješke sa sličnim idejama ili zanimljivim detaljima koji se nekako mogu povezati
- Istaknite što vas najviše interesira
- Istaknite suprotstavljene ili složene ideje
- Izbacite irelevantne ideje ili detalje
- Razmislite o neodgovorenim pitanjima
- Razmislite o dodatnoj literaturi

Slijedeći korak je brainstorming o temi. Razmislite što vi želite reći o zadanoj temi. Za koju ideju smatrate da je najznačajnija ili vama najinteresantnija i zašto. Zašto je ta ideja diskutabilna? Što je problem? Potom krenite korak dalje i razmislite koja su nužna rješenja problema, koji ciljevi se moraju postići, koji su osnovni, a koji sporedni ciljevi. Nakon toga razmislite kako je moguće ostvariti postavljene ciljeve: koje se sve radnje mogu poduzeti, koje radnje se moraju poduzeti, koje su posljedice pojedinih radnji, kako ih usporediti, koje prednosti i nedostatke ima svaka radnja, koja su

moguća rješenja, kako ih usporediti, koje prednosti i nedostatke ima svako rješenje. Nakon toga razmislite kako biste odgovorili na pojedine nedostatke predloženog rješenja.

PITANJA ZA RAZMIŠLJANJE

- Što je problem?
- Zašto je to problem?
- Koji ciljevi se moraju ostvariti bez obzira na to koja su rješenja odabrana i koje su radnje poduzete?
- Koji je osnovni cilj?
- Koje posljedice se mogu predvidjeti za svaku moguću radnju?
- Kako se radnje mogu usporediti jedna s drugom kao moguća rješenja?
- Koja radnja predstavlja najbolje rješenje?
- Kojoj kategoriji pripada X?
- Kako je X drugačiji od ostalih u toj kategoriji?
- Od kojih se dijelova sastoji X?
- Što bi mogla suprotstavljena strana reći o tvrdnji?
- Kako bi odgovorila na prigovore?

Nakon što odgovorite na ova pitanja iskristalizirat će vam se problem i vaš odgovor na problem. To je vaša teza. Način na koji ste došli do odgovora na problem, tj. zašto smatrate tezu istinitom su tvrdnje i dokazi koji podupiru tezu. Vaša glavna teza imat će više manjih teza koje joj idu u prilogu i za svaku od njih pronaći ćete različite vrste dokaza. I to je vaš argument.

1. Tvrdnja (teza ili vlastito mišljenje):

2. Zašto je tvrdnja istinita?

Zato jer _____

Zato jer _____

Zato jer _____

Ispravljavanje

ISPRAVLJANJE JE FAZA u procesu pisanja koja podrazumijeva višestruko čitanja rada s ciljem da se ispravi struktura cjelovitog rada i struktura odlomaka te poboljša logička organizacija ideja u radu.

ISPRAVLJANJE TEKSTA

Ispravljavanje radne verzije rada dobro je započeti nakon dva odmora od dana kad ste napisali radnu verziju rada. Vremenski odmak od rada omogućit će da ispravljanju pristupite svježi i odmorni.

Što ispravljamo? Ispravljamo organizaciju i strukturu cjelovitog rada, odlomka i rečenica i to upravo tim redosljedom. Nema smisla uređivati rečenice u odlomku, ako ćete na kraju cijeli taj odlomak izbaciti. Organizacija i struktura rada podrazumijevaju pitanja poput: jesu li odabrane ideje relevantne za tezu ili cilj rada, jesu li ideje logički posložene i je li tekst čitljiv.

Kako ispravljamo? Predstavljamo nekoliko strategija ispravljavanja koje će olakšati pronalazak problema u vlastitom tekstu. Kojugod strategiju da izaberete od korisiti će vam biti i Pitanja za ispravljavanje teksta.

OBRNUTI NACRT RADA

U fazi izrade radne verzije teksta već ste se upoznali s pojmom Nacrt rada koji se izrađuje prije pisanja prve verzije rada i služi lakšoj organizaciji ideja u tekstu. Obrnuti nacrt rada izrađuje se nakon što ste napisali prvu verziju rada i služi provjeri organizacije ideja u radu.

Kako se izrađuje? Čitajte tekst i zapišite osnovnu ideju svakog odlomka na njegovoj margini. Potom, na vrh čistog lista papira napišite tezu ili cilj rada, a ispod prepišite osnovne ideje svakog odlomka i imat ćete nacrt rada. Usporedite ga s nacrtom koji ste napravili prije pisanja tekst i odgovorite na pitanja za ispravljavanje teksta.

RAZGOVOR S PRIJATELJEM

Razgovor s prijateljem je dobra strategija za ispravljavanje rada. Pronađite osobu (prijatelj, kolega, demonstrator) i usmeno joj objasnite što želite reći svojim radom i zašto to smatrate bitnim. S obzirom na to da je razgovor češći oblik komunikacije nego pisanje, ponekad je jednostavnije izreći pojašnjenje problema, nego ga napisati.

Kad razgovarate, obratite pozornost na sljedeće:

- redosljed kojim prezentirate ideje – vjerojatno je to i logički redosljed kojim trebate urediti ideje u pisanom tekstu,

- primjere kojim dodatno pojašnjavate ideje – to su primjeri koje je dobro ubaciti i u pisani tekst, i
- pitanja koja vam postavlja sugovornik – to su mjesta koja trebate dodatno pojašniti.

Bilo bi dobro da vodite bilješke tijekom razgovora ili se snimate te na taj način usporedite ono što ste ispričali s onim što ste napisali.

ČITANJE NAGLAS

Čitanje naglas omogućuje ne samo da vidite već i da čujete probleme u tekstu. Osluškujte ritam svog čitanja, a mjesta na kojima zapnete označavaju dijelove koje treba ispraviti. Osim toga, čitanje naglas je sporije od čitanja u sebi i zato omogućuje da lakše uočimo gramatičke, pravopisne i ti-skarske pogreške u radnoj verziji rada.

PITANJA ZA ISPRAVLJANJE TEKSTA

STRUKTURA I SADRŽAJ CJELOVITOG RADA

- Je li jasno što želite postići svojim radom i zašto je to bitno (**cilj rada**)?
 - Je li vaš rad kolaž parafraza i citata ili postoji jasan problem na koji odgovarate?
- Je li **teza** jasno i jednostavno napisana i je li relevantna?
- Jesu li **osnovne ideje** jasno napisane i jesu li relevantne za tezu?
- Jesu li **dodatne ideje** i **dokazi/primjeri** jasno navedeni i jesu li relevantni za tezu?
 - Postoje li ideje koje se ponavljaju? Ako da, izbrišite ih.
 - Postoje li ideje koje su nejasne i nevažne? Ako da, izbrišite ih.
- Ima li rad sve potrebne **dijelove**: Uvod, Tijelo teksta i Zaključak?
- Je li rad **dobro organiziran**?
 - Postoji li jednostavan i jasan logički slijed ideja?
 - Je li redoslijed kojim su informacije prezentirane najefikasniji mogući?

- Dodajte nove ideje /argumente u dijelovima koji su nejasni
- Izmijenite redoslijed ideja ako će to poboljšati koherenciju teksta

STRUKTURA ODLOMKA (POGLAVLJA I PRIJELAZI)

- Predstavlja li jedan odlomak jednu ideju?
- Je li osnovna ideja jasno istaknuta (posebnom rečenicom ili da je potkrijepljena dodatnim idejama ili dokazima)?
- Je li osnovna ideja razrađena i logički obrazložena?
 - Koristi li se paralelna struktura rečenica – grupe ili popisi ideja povezani s „i“, „ili“, „ali“ pišu se u paralelnoj formi, npr. „Bila je to duga ceremonija i vrlo dosadna“ zamijenite s „Ceremonija je bila duga i dosadna.“
- Jesu li odlomci međusobno povezani tranzicijskim rečenicama?
 - Koriste li se konektori (engl. transitional words)?

Napomena: Ako imate problem pri određivanju osnovne ideje odlomka, to znači ili da odlomak ima više ideja, te se morate odlučiti za jednu ili da odlomak nema niti jednu ideju koja povezuje sve rečenice, pa razmislite je li taj odlomak uopće bitan za vaš rad.

Uređivanje

UREĐIVANJE PODRAZUMIJEVA uređivanje akademskog stila pisanja. Naglasak je na odabiru i redoslijedu riječi u rečenici s ciljem da se poveća čitljivost, jasnoća i preciznost rada.

UREĐIVANJE TEKSTA

Uređivanje teksta podrazumijeva uređivanje akademskog stila pisanja. Stil pisanja određuje kako nešto reći te podrazumijeva odabir riječi i redoslijeda riječi u tekstu.

KARAKTERISTIKE AKADEMSKOG STILA PISANJA

1. Ispravnost

Standardni jezik osigurava neutralnost i objektivnost teksta stoga je osnovna karakteristika akademskog stila pisanja pridržavanje gramatičkih i pravopisnih normi standardnog jezika. Pri pisanju i uređivanju teksta koristite se pravopisom (od tri moguća odaberite jedan i dosljedno ga slijedite kroz cijeli rad), gramatikom i rječnikom hrvatskog jezika. Nove termine definirajte, a strane zamijenite hrvatskim.

Pomoći će vam sljedeće mrežne stranice Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje: <http://jezicni-savjetnik.hr/>, <http://bo->

lje.hr/ (prijedlozi hrvatskih zamjena za strane riječi i tuđice), <http://pravopis.hr/> te mrežna stranica Fakulteta elektrotehnike i računarstva <https://ispravi.me/> za ispravljanje pravopisnih i ponekih stilskih pogrešaka.

2. Jasnoća i preciznost

Akademski tekst treba jasno i precizno prenijeti poruku. Pri tome pripazite na sljedeće:

- **Objektivnost** – umjesto subjektivnosti i ekspresivnosti koristite treće lice jednine i autorsko „se“
- **Apstraktnost** – umjesto konkretnosti i kontekstualnosti koristite prezent nesvršenih glagola
- **Logičnost** – logična povezanost pojmova unutar rečenica, rečenica unutar odlomaka, odlomaka unutar poglavlja. Pripazite na strukturu rečenica i koristite konektore.
- **Sažetost** – pokušajte što kraće prenijeti osnovnu ideju svog teksta. Izbjegavajte duge rečenice i odlomke, izbacite suvišne riječi, tj. riječi koje ne pridonose razumljivosti poruke koju želite prenijeti. One umaraju čitatelja i odvrćaju mu pozornost od bitnog.
- **Jednostavnost** – koristite uobičajene nazive onako kako se svakodnevno govore. Izbjegavajte kolokvijalne izraze i eufemizme. Ako se koriste novi ili nedovoljno poznati termini potrebno ih je definirati i razjasniti.

- **Citatnost i dokumentiranost** – potkrijepite dokazima iznesene ideje i ispravno ih dokumentirajte.

3. Prikladnost

Svaki seminarski, završni ili diplomski rad piše se u skladu s već postavljenim pravilima sveučilišta, fakulteta, odsjeka, ali i znanstvenog područja u kojem djelujete. Razlike su moguće, primjerice, u stilu citiranja, strukturi rada, duljini i složenosti sadržaja. Prije nego počnete pisati rad, upoznajite se s pravilima prikladnim za vaš rad.

4. Urešenost

Urešeni stil podrazumijeva korištenje stilskih figura i tropa kao što su neuobičajen red riječi i ponavljanje (jezične figure), paradoksi, oksimoroni, razmišljanje u pitanjima (misaone figure) ili metafora, hiperbola ili onomatopeja (tropi). Urešenost je najstroženija stilska karakteristika i u suprotnosti je s osnovnim karakteristikama akademskog stila pisanja kao što su jednostavnost, jasnoća i preciznost. Ipak, stilske figure i tropi koriste se u akademskom pismu, no svrha im nije ornamentalna već argumentacijska tj. pridonose uvjerenosti i jasnoći argumenata. Studentima se preporučuje opreznost kod korištenja stilskih figura. U početku treba savladati prve tri stilske karakteristike, a tek kasnije razvijati svoj osobni stil koristeći argumentacijske figure i trope.

NAJČEŠĆI PROBLEMI PRI AKADEMskom PISANJU

1. Govorni subjekt

Preporučuje se korištenje trećeg lica jednine ili autorskog „se“ kojima se naglašava neutralnost i objektivnost akademskog rada. No, ne treba zazirati od ostalih oblika govornih subjekata kao što su autorsko „mi“ ili „ja“. Ipak autor ulaže trud i rad u svoj tekst te iznosi vlastite stavove i mišljenja o temi pa je u tim situacijama dopušteno korištenje autorskog „mi“ ili „ja“. No potrebno je pronaći pravu ravnotežu i znati prepoznati opasnosti koje nam kriju pojedini govorni oblici.

A) TREĆE LICE JEDNINE ILI AUTORSKO „SE“

Naglašava sadržaj, a ne autora. Prikriva stvarnog govornika stvarajući dojam da činjenice govore same za sebe. Koristi se za iznošenje općeprihvaćenog znanja ili činjeničnog stanja najčešće na početku teksta ili odlomka, u sažetku i zaključku, npr., autorsko „se“: „U članku se govori...“, „U radu se ističe...“, „Stoga se može zaključiti...“ i treće lice jednine (znanstveni tekst kao subjekt): „Članak je posvećen...“, „Knjiga govori o...“, „Tablica prikazuje...“.

B) AUTORSKO „MI“

Autorsko „mi“ dopušta autoru iznošenje vlastitih stavova i ideja naglašavajući skromnost autora. Njime se ističe da

autor nije jedini koji je došao do tih zaključaka već bi isto zaključili i drugi članovi akademske zajednice i svatko tko čita taj tekst. Autorsko „mi“ koristi se kod iznošenja vlastitih zaključaka, ideja, stavova, argumenata ili primjera, npr., „U ovom ćemo radu...“, „A sada ćemo se pozabaviti...“, „Prvo ćemo istražiti...“, „Navodimo primjer...“, „Možemo zaključiti...“, „Po našem mišljenju...“ i sl. Njegovim pretjeranim korištenjem postoji opasnost od prelaska u kraljevsko „mi“.

C) AUTORSKO „JA“

Slično kao i autorsko „mi“, koristi se za iznošenje vlastitih ideja ili postupaka i kada se želi naglasiti autorstvo. Opasnost od prelaska u pretenciozno i egocentrično „ja“.

2. Prezent nesvršenih glagola

Najneutralniji glagolski oblik za izricanje vremena je prezent nesvršenih glagola jer izražava apstraktnu svestremenost i bezvremenost to jest objektivnost znanstvene proze.

3. Struktura rečenice

a) **Redoslijed riječi:** prvo subjekt, a zatim predikat

Priložne oznake vremena i mjesta mogu se pojaviti prije subjekta i tada se ne odvajaju zarezom.

b) **Subjekt izrazite jasno i precizno** bez puno umetnutih rečenica ili dodatnih fraza, a do predikata dodite što brže i što jednostavnije. Subjekt je nositelj radnje, a predikat ozna-

čava radnju. Nemojte dopustiti da čitatelj zaboravi tko je subjekt dok dođete do predikata.

Rečenica s umetnutim rečenicama ili frazama	Jasnija i preciznija rečenica
Strah koji su izrazili neki od nastavnika da učenici neće dobro naučiti statistiku ako im je dopušteno korištenje računalnih programa, nije potvrđen.	Neki nastavnici bojali su se da će uporaba statističkih računalnih programa otežati učenicima razumijevanje statistike.
U istraživanju od 530 studenata, koji pohađaju preddiplomske studije pri svim fakultetima na Sveučilištu u Rijeci, ističe se da je jedna petina spremna prijaviti akademsko nepoštenje.	U istraživanju se ističe da je od 530 preddiplomskih studenata Sveučilišta u Rijeci jedna petina njih spremna prijaviti akademsko nepoštenje.
Iako etički pravilnici, dokumenti kojima se motiviraju etička i reguliraju ne-etička ponašanja, jasno opisuju neprihvatljive oblike ponašanja, takva su ponašanja i dalje značajno zastupljena u našoj zajednici.	Iako etički pravilnici jasno opisuju neprihvatljive oblike ponašanja, takva ponašanja su i dalje značajno zastupljena u našoj zajednici.

4. Suvišne riječi

Izraz s lijeve strane oznake „>“ zamijenite izrazom s desne strane:

no, međutim > **no** ili **međutim**

ja, osobno > **ja** ili **osobno**

osobno mislim > **mislim**

kako i na koji način > **kako** ili **na koji način**

c) **Paralelna struktura rečenica** – ponavljanje iste sintaktičke strukture kod navođenja popisa ideja povezani sa "i", "ili", "ali".

Nije paralelno	Paralelno
Proces pisanja može se podijeliti u četiri faze: istraživanje, izrada prve verzija rada, revizija i uređivanje rada.	Proces pisanja može se podijeliti u četiri faze: istraživanje teme, pisanje prve verzija rada, ispravljanje rada i uređivanje rada.
Visina zvuka ovisi o frekvencija zvučnog vala, amplituda zvučnog vala određuje glasnoću zvuka i boja je određena razinom složenosti vala.	Visina zvuka ovisi o frekvenciji, glasnoća o amplitudi, a boja o složenosti zvučnoga vala.
U ovom istraživanju podaci su prikupljeni putem anketnog upitnika, statistički program je korišten za obradu podataka i podaci su grafički prezentirani.	Podaci u istraživanju prikupljeni su anketnim upitnikom, obrađeni statističkim programom i prikazani grafovima i dijagramima.

čak štoviše ili čak dapače > **čak** ili **štoviše** ili **dapače**

javno objaviti > **objaviti**

nužno i potrebno > koristiti ili samo **nužno** ili samo **potrebno**

izaći van > **izaći**

sići dolje > **sići**

vratiti se natrag > **vratiti se**

vremensko razdoblje > **razdoblje**

mala kućica > **kućica**

cirka/oko/približno/ jedno + brojevni prilog (desetak, dva-desetak) > **oko deset** ili **desetak**

najminimalniji, najmaksimalniji, najoptimalniji > **minimalan, maksimalan, optimalan**

potencijalna mogućnost > **mogućnost**

često puta > **često**

daljnji rast > **rast**

međusobna suradnja > **suradnja**

treći po redu > **treći**

veliko mnoštvo > **mnoštvo**

5. Kolokvijalni (razgovorni) jezik

Izraz s lijeve strane oznake „>“ zamijenite izrazom s desne strane:

ja sam osobno apsolutno za to > **slažem se**

hoćeš-nećeš > **moraš**

rekoh ja njemu, dođosmo mi, malo pogledasmo > **rekao sam mu, došli smo, pogledali smo**

dao sam mu na znanje > **obavijestio sam ga**

ne dijelim tvoje mišljenje > **ne slažem se s tobom**

nisam u stanju to učiniti > **ne mogu to učiniti**

ne ulazim u to > **ne želim govoriti o tome**

nadovezati > **nastaviti se**

medicinari > **medicinski djelatnici**

6. Eufemizmi (izraz koji koristimo kad želimo ublažiti neku istinu, iskaz ili situaciju)

Izraz s lijeve strane oznake „>“ zamijenite izrazom s desne strane:

otići na drugi svijet, ili zatvoriti oči, ili oprostiti se s ovim svijetom > **umrijeti**

spavati vječni san > **ležati u grobu, biti mrtav**

zaobilaziti istinu > **lagati**

nije ružičasto > **nije dobro**

frizirati izvještaj > **krivotvoriti izvještaj**

dirigirati > **zapovijedati**

biser > **izrečena glupost**

diplomat > **onaj koji izbjegava sukobe**

fasada > **prividnost (vanjski izgled iza kojeg se krije nešto drugo)**

dječja bolest > **početnička slabost**

kuća od karata > **nerealna zamisao**

PITANJA ZA UREĐIVANJE TEKSTA

ISPRAVNOST

(GRAMATIKA, PRAVOPIS, RJEČNIK)

- Koristite li standardni jezik?
- Pridržavate li se gramatičkih pravila?
- Pridržavate li se pravopisnih pravila?
- Jeste li provjerili značenje manje poznatih riječi?

JASNOĆA I PRECIZNOST

- Pišete li u trećem licu jednine ili koristite autorsko „se“ (kad ne izražavate vlastite ideje)?
- Izražavate li subjekt jasno i precizno bez nadopuna i dodatnih fraza?
- Jeste li što prije i što jednostavnije došli do predikata?
- Koristite li paralelnu strukturu rečenica?
- Povezujete li rečenice u logičnu cjelinu pomoću konektora?
- Jeste li skratili duge rečenice ili odlomke?

- Imate li suvišnih riječi?
- Koristite li uobičajene nazivi tako kako se koriste u svakodnevnom govoru?
- Koristite li kolokvijalne izraze?
- Koristite li eufemizme?

PRIKLADNOST (REFERENCE)

- Koristite li ispravan stil citiranja?
- Koristite li odabrani stil citiranja dosljedno kroz cijeli tekst?
- Jesu li svi izvori iz teksta navedeni i u popisu referenci ili bibliografiji?
- Jeste li naveli izvore za sve citate, parafraze i sažetke koje ste preuzeli od drugih?
- Jeste li uspješno integrirali sve citate, parafraze i sažetke koje ste preuzeli od drugih? (Postoji li pojašnjenje zašto se koriste tuđe ideje?)
- Jesu li korišteni izvori pouzdani?
- Jesu li korišteni izvori relevantni za postavljeni cilj i svrhu rada?
- Jesu li korišteni izvori ispravno interpretirani?

KONEKTORI

Konektori su riječi, frazemi i konstrukcije kojima povezuje-mo ideje unutar odlomka i između odlomaka. Njima pove-ćavamo čitljivost teksta jer naglašavamo logični slijed ideja.

NABRAJANJE, DODAVANJE I NIZANJE

Ideja se razvija nabranjem, dodavanjem i nizanjem različi-tih aspekata i podataka; često u podjeli i klasifikaciji, naraciji, nabranju, navođenju primjera, analizi.

| i | isto tako | jedanput... drugi put | jednako tako |

još jednom	k tomu	nadalje	na isti način	najprije
napokon	opet	osim toga	ponovno	povrh toga
prvo... drugo... treće...	također	u drugu ruku		

| u tom smislu | u tom svjetlu | u svezi s time |

| na prvom(e)... drugom(e) ... trećem(u) mjestu |

VRIJEME I PROSTOR

Ideja se izlaže u vremenskom slijedu i/ili prostornome ras-poredu (smjer, mjesto); naracija, deskripcija, analiza

| do sada | isprva | još dok | nakon što | nakon toga |

| na početku | napokon | nakon toga | nedavno |

| prije toga | odnedavno | ponovno | tada |

| u međuvremenu | u posljednje vrijeme | uskoro |

| već | zatim

| desno-lijevo | gore (gore je rečeno, vidi gore) | dalje |

| daljnji (u daljnjem istraživanju) | dolje (vidi dolje) |

| drugdje | izdaleka | ovdje | ondje | s udaljenosti |

| u pozadini |

PRIMJERI I ILUSTRACIJE

Uvode se primjeri i otvara analiza

| kao ilustracija kao što je rečeno | na osnovi |

| na primjer | neka posluži | o tome svjedoči |

| primjerice | uzmimo | valjalo bi |

SAŽIMANJE

Ideja se poopćuje; sažimlju se tuđe misli, komentira litera-tura

| bilo kako bilo | jednostavno | na neki način |

| nedvojbeno | općenito govoreći |

| po mišljenju/po uvjerenju | sve u svemu | ukratko |

| u pravilu | u svakom slučaju | uzimajući u obzir |

| valjalo bi |

USPOREDBA I KONTRAST

Ideja se razvija uz pomoć sličnosti i razlika

| dok | dotle | na isti način | kao što | kao što... tako i |

| poput | s jedne strane... s druge strane | slično tomu |

| u usporedbi s tim(e) | u užem smislu | u širem smislu |

UZROK I POSLJEDICA

Ideja se razvija po načelu uzroka i posljedice, odnosno obratno

| budući da | jer | imajući na umu činjenicu da |

| razlog je u tome | stoga što | uzrok je tomu |

| zahvaljujući tomu što | iz jednostavnog razloga |

| zato što | zbog toga što |

POJAŠNJENJE

Prethodni se sadržaju konkretiziraju ili dopunjuju

| drugim riječima | jednostavnije rečeno | naime |

| na primjer | odnosno | okvirno rečeno | osim toga |

| primjerice | pri tome se | recimo | tako reći |

| točnije rečeno | to će reći | to jest | zapravo |

| treba imati na umu | u najmanju ruku | valja primijetiti |

DOPUŠTENJE

Ideje se osvijetljuju pod određenim uvjetima; priznaju se oporbena stajališta kao razlika u mišljenjima ili kao uvod u pobijanje

| doduše | donekle | ipak | naravno | premda |

| uglavnom | uostalom | zapravo |

SUPROTNOST

Ideja se razvija u sklopu suprotnosti; pobijanje suprotnih stajališta

| a | ali | bez obzira na | dok | međutim | naprotiv |

| nasuprot tomu | nego | pak | premda |

| s jedne strane... s druge strane | suprotno od toga |

| umjesto da | unatoč tomu | za razliku od toga |

ISTICANJE I OCJENJIVANJE

Ideja se naglašuje i ocjenjuje; zauzima se stajalište

| dakako | doista | naravno | nedvojbeno |

| nema dvojbe | nije slučajno | očito | prije svega |

| svakako | štoviše | treba istaknuti | upravo | zacijelo |

ZAKLJUČIVANJE

Najavljuje se ili pojačava čin zaključivanja

| dakle | možemo zaključiti | napokon | naposljetku |

| posve je razumljivo | prema tomu | proizlazi da |

| s obzirom na to | stoga | sve upućuje na zaključak |

| zato |

Preuzeto iz Oraić Tolić D. Akademsko pismo.

Zagreb: Naklada Ljevak d.o.o.; 2011. str. 361-366.

3 CITIRANJE, REFERIRANJE I STILOVI CITIRANJA

ŠTO JE CITAT, A ŠTO REFERENCA?

Kao što svako novo znanje proizlazi iz prethodno stečenog znanja, tako se i svaki novi akademski rad oslanja na ideje i znanja iz prethodno objavljenih radova. Sve ideje i riječi koje su preuzete iz drugih radova potrebno je jasno označiti u tekstu, tj. **citirati** i precizno navesti bibliografski zapis korištenog izvora na kraju teksta, tj. navesti **referencu** u **popisu referenci**. Postoji više stilova citiranja, no svi se sastoje od citata i popisa referenci.

Svi stilovi citiranja sastoje se od dva dijela:

A) CITATI (U TEKSTU)

- bibliografske bilješke koje sadrže podatke potrebne za identifikaciju korištene literature
- pojavljuju se u tekstu akademskog rada neposredno nakon teksta na koji se odnosi

B) REFERENCA (ILI CJELOVITI BIBLIOGRAFSKI ZAPIS IZVORA; U POPISU REFERENCI)

- bibliografski podaci koji služe identifikaciji izvora (npr. prezime i ime autora, naslov knjige, mjesto i godina izdanja, naziv izdavača i dr.)

- pojavljuje se na kraju akademskog rada kao popis referenci

ZAŠTO JE POTREBNO CITIRANJE ILI REFERIRANJE NA IZVORE?

Precizno referiranje osnova je dobre akademske prakse jer pokazuje da je autor sustavno pretražio, pročitao i odabrao relevantnu literaturu, što daje kredibilitet radu, ali i omogućuje čitatelju pronalazak relevantnih izvora.

Budući da je akademski rad oblik pisane komunikacije između autora i drugih stručnjaka o određenoj temi, referiranjem se jasno odvajaju vlastiti dijelovi rada od onih koji su preuzeti. Ako se ne navedu korišteni izvori za tuđe riječi, ideje, metode, argumente, moguće je da ste počinili oblik plagiranja, jedan od najozbiljnijih prekršaja u akademskom svijetu.

ŠTO SE CITIRA?

DA:

- direktno preuzet tekst iz digitalnog ili papirnato izvora
- parafraziran ili sažet tekst iz drugog izvora

- slike, dijagrami, tablice, ilustracije, fotografije preuzete iz drugih izvora

- podaci preuzeti iz drugih izvora

- dijelovi vlastitog teksta koji su prethodno bili publicirani ili predstavljaju dio ocijenjenog seminarskog rada na nekom drugom kolegiju

NE:

- općepoznate činjenice (ako niste sigurni, radije citirati)
- podatke prikupljene za istraživanja o kojem se izvještava.

STILOVI CITIRANJA

Ne postoji jedinstveni stil citiranja već se oni razlikuju s obzirom na znanstveno područje ili ustanovu, tj. odjel unutar kojeg djeluje znanstvenik. No, stilovi citiranja mogu se kategorizirati u tri osnovne kategorije prikazane u Tablici 1. Tijekom pisanja akademskog rada odaberite jedan stil citiranja i dosljedno se pridržavajte njegovih pravila kroz cijeli rad. Ako pišete rad za časopis, proučite upute za autore i citirajte literaturu prema njihovim preporukama.

Na slijedećoj stranici nalati se tablica *Osnovne kategorije stilova citiranja s poveznicama na detaljnije upute za pojedini stil*.

Kategorija stila	Citati	Prikaz bibliografskog zapisa u popisu referenci	Primjer
Autor-datum	(Jones, 2005)	Abecednim redoslijedom	Harvardski stil: http://akademsko-pisanje.sz-ri.com/wp-content/uploads/2018/01/A4-Harvardski-stil-citiranja.pdf
Numerički stil	(1)	Numerički, redoslijedom pojavljivanja u tekstu	Vancouveri stil: http://akademsko-pisanje.sz-ri.com/wp-content/uploads/2018/01/A5-Vancouveri-stil-citiranja.pdf
Fusnota stil	1	Abecednim redoslijedom	Modern Humanities Research Association: http://www.mhra.org.uk/style

OBLICI CITATA

1.. Citat (u užem smislu)

- doslovno preuzimanje tuđih riječi
- preuzete riječi obilježene su "navodnicima" ili „ako je preuzeta veća količina teksta potrebno ju je i grafički izdvojiti od ostatka teksta posebnim paragrafom s većim marginama i manjom veličinom slova i manjim preredom“
- tipično za nove izraze ili definicije
- naglašava potvrdu ili suprotstavljanje vlastitom stavu

• nije preporučljivo često korištenje niti preuzimanje veće količine teksta (osim kod analize literarnog djela).

2. Parafraza (ili prepričavanje)

- prepričavanje tuđih ideja vlastitim riječima
- točno se prenosi smisao tuđih riječi - potrebno poznavanje terminologije i razumijevanje onog što se parafrazira.

3. Sažimanje

- velika količina informacija sažima se u kratak paragraf ili samo jednu rečenicu
- prenose se samo najbitnije informacije
- često se koristi u uvodima pri iznošenju pregleda bitne literature.

ULOGA CITATA

Citati moraju imati jasnu ulogu u tekstu, ne mogu biti samo ukras.

1. Pozicioniranje svojih ideja u širi kontekst akademske rasprave (npr. U uvodu dajemo pregled dosadašnjih istraživanja i upućujemo na cilj vlastitog istraživanja).
2. Proširivanje ili naglašavanje važnosti rasprave (npr. U raspravi kad uspoređujemo vlastite ideje ili rezultate s rezultatima drugih istraživanja).
3. Unaprjeđenje znanja – koristimo tuđe ideje, teorije ili činjenice kako bismo unaprijedili vlastite.
4. Davanje kredibiliteta radu – autor rada proučio je stručnu literaturu i na njoj utemeljio vlastite zaključke.
5. Broj navedenih izvora ukazuje na širinu pročitano.
6. Omogućavanje drugima da pronađu odnosno prate izvor relevantne literature za pojedinu temu.

KAKO ISPRAVNO INTEGRIRATI TUĐE IDEJE ILI REZULTATE U VLASTITI TEKST?

Ako se želi u vlastitom tekstu referirati na ideje ili rezultat drugih, potrebno je iskreno interpretirati i prenijeti ono što je

autor originala želio reći. Osim toga, bitno je da se citati integriraju smisleno tj. da su sadržajno povezani s ostatkom teksta te je dobro poslužiti se tehnikom okvira. Preuzete ideje ili rezultati stavljaju se u okvir od uvodnog teksta i objašnjena citata:

uvod/kontekst – citat – objašnjenje

Direktno preuzimanje tuđih riječi

OZNAKA STR. 3 OZNAČAVA BROJ STRANICE NA KOJOJ SE NALAZI DOSLOVNO PREUZET TEKST

UVOD/KONTEKST: PREDSTAVLJANJE PROBLEMA

Iako je definicija plagiranja univerzalna, njezino tumačenje je nerijetko vrlo specifično. Plagiranje se definira kao **“neovlašteno preuzimanje tuđih ideja, rezultata, metoda i riječi” (1: str. 3)**. *Granica tolerancije pri takvom preuzimanju često se bitno razlikuje u pojedinim državama i znanstvenim disciplinama.*

OBJAŠNENJE: VLASTITO VIĐENJE NEDOSTATAKA DEFINICIJE PLAGIRANJA

Integriranje parafraziranja

PRIMJER 1.

UVOD/KONTEKST:
PREDSTAVLJANJE TEME

Novi oblik mjerenja učestalosti plagiranja je mjerenje putem računalnih programa za otkrivanje podudarnosti teksta. Urednici časopisa *Croatian Medical Journal* u 2009. i 2010. analizirali su 754 rada predana na recenziju i pronašli da 85 (11 %) radova sadrži najmanje 10 % plagiranog teksta (1). *Broj časopisa koji sustavno pregledava zaprimljene radove u porastu je i njihovi rezultati mogu predstavljati pouzdane izvore informacija o učestalosti plagiranja.*

OBJAŠNJENJE: ISTICANJE VAŽNOSTI
OVAKVIH ISTRAŽIVANJA

PRIMJER 2.

UVOD/KONTEKST:
REZULTAT VLASTITOG ISTRAŽIVANJA

Tek 5 % riječkih znanstvenika prijavilo je uočeno nepoštenje nadležnim tijelima, što je znatno niži postotak od onog ostvarenog kod kolega u drugim državama. U anketnom istraživanju provedenom u SAD-u, od 2.212 znanstvenika njih čak 24 % prijavilo je uočeno nepoštenje nadležnim tijelima (1). Ranstam i suradnici za slično anketno pitanje prijavljuju da je 22 % članova Međunarodnog udruženja kliničkih biostatističara prijavilo primijećeno nepoštenje nadležnim tijelima (2), dok je u istraživanju nastavnih djelatnika visokih zdravstvenih ustanova u SAD-u njih 36 % prijavilo nepoštenje odgovornoj osobi (3). *Moguće pojašnjenje ovakve razlike u rezultatima je nepostojanje stručnih etičkih tijela pri riječkim fakultetima ili njihova slaba djelotvornost.*

OBJAŠNJENJE: NAKON USPOREDBE
S OSTALIM ISTRAŽIVANJIMA, NUDI SE
VLASTITI ZAKLJUČAK

Integriranje sažimanja

PRIMJER 1.

Dosadašnja istraživanja utvrdila su da su najčešći uzroci plagiranja loša organizacija (1-3), nedostatak vremena i preopterećenost u nastavi (4-7), te nepoznavanje pravila citiranja (2, 3, 8-11). *Ambicioznost studenata rijetko se povezivala s učestalošću plagiranja, stoga je cilj ovog istraživanja ustvrditi plagiraju li ambiciozniji studenti češće od ostalih.*

OBJAŠNJENJE: POJAŠNJAVA SE ZAŠTO
SU SAŽETA BAŠ NAVEDENA ISTRAŽI-
VANJA

PRIMJER 2.

UVOD/KONTEKST:
PREDSTAVLJANJE TEME

Krajem 2005. i početkom 2006. godine znanstvena zajednica i javnost bili su šokirani slučajem izmišljanja podataka u istraživanju matičnih stanica korejskog znanstvenika (1-4). No, nažalost, nije riječ o jedinstvenom slučaju kršenja etičkih pravila pri istraživanju. U posljednjih pet godina mediji su prijavili nekoliko slučajeva izmišljanja podataka (5-8), nedovoljne zaštite ispitanika pri istraživanju (9-12), plagiranja (13,14) te namjerno netočnog tumačenja rezultata istraživanja (15).

PRIMJER 3.

UVOD/KONTEKST:
REZULTAT VLASTITOG ISTRAŽIVANJA

Tek 5 % riječkih znanstvenika prijavilo je uočeno nepoštenje nadležnim tijelima, što je znatno niži postotak od onog ostvarenog kod znanstvenika u SAD-u i članova Međunarodnog udruženja kliničkih biostatističara (1-3). *Moguće pojašnjenje ovakve razlike u rezultatima je nepostojanje stručnih etičkih tijela pri riječkim fakultetima ili njihova slaba djelotvornost.*

OBJAŠNJENJE: NAKON USPOREDBE
S OSTALIM ISTRAŽIVANJIMA, NUDI SE
VLASTITI ZAKLJUČAK

4 PLAGIRANJE

Plagiranje je **neovlašteno preuzimanje tuđih ideja, riječi, metoda ili rezultata i njihovo korištenje u vlastitom tekstu.** Pod neovlaštenim preuzimanjem podrazumijeva se nenavođenje izvora ili netočno navođenje izvora. Uvijek je potrebno jasno razdvojiti vlastite ideje i riječi od tuđih ideja i riječi bez obzira jesu li preuzete iz objavljenog ili neobjavljenog rada (npr. bilješke s predavanja, studentski seminarski rad ili tekst preuzet s interneta). Također se trebaju navesti izvori za sve preuzete slike, ilustracije, dijagrame ili audio i videozapise.

OBLICI PLAGIRANJA

DOSLOVNO PREPISIVANJE

Doslovno prepisivanje je oblik plagiranja gdje se u cijelosti (od riječi do riječi) preuzima tuđi tekst i predstavlja kao vlastiti. Doslovno preuzet tekst potrebno je označiti navodnicima i navesti referencu u popisu referenci. Navođenje izvora, a izostavljanje navodnika smatra se netočnim referiranjem i također predstavlja oblik plagiranja.

Često korištenje direktnih citata tj. doslovno prepisivanje

teksta uz ispravno citiranje i referiranje, bitno umanjuje kredibilitet autora i može predstavljati primjer loše akademske prakse. Ono je opravdano jedino u slučajevima analize pojedinog teksta, nakon čega slijedi autorovo tumačenje.

Čest oblik doslovnog prepisivanja je tzv. patchwriting – preuzimanje dijelova teksta iz više različitih izvora i spajanje u novi naizgled originalni tekst. Najčešće se pojavljuje kod pisanja na stranom jeziku (dijelovi rečenica se preuzimaju radi „boljeg engleskog“).

NEUSPJEŠNO PARAFRAZIRANJE

Neuspješno parafraziranje je preuzimanje tuđeg rada tako da se minimalno izmijeni struktura izvornog teksta, npr. ubacivanjem ili izbacivanjem nekoliko riječi, korištenjem sinonima, zamjenom redoslijeda riječi ili izraza u rečenici. Neuspješnim parafraziranjem stvara se dojam da je na originalan način prezentirana tuđa ideja. Referiranje na izvor kod ovakvog parafraziranja nije dovoljno da bi se izbjeglo plagiranje već je potrebno vlastitim riječima prepričati preuzetu ideju ili teoriju te je smisljeno integrirati u kontekst vlastitoga rada. Osim toga, poželjno je da se dodaju vlastite misli o prezentiranim idejama drugog autora i na taj način pojasni zašto su tuđe ideje uopće korištene.

SAMOPLAGIRANJE

Samoplagiranje (ili tekstualno recikliranje) je oblik plagiranja u kojem se preuzima vlastiti tekst, ideje, rezultati ili metode iz već ocijenjenog seminarskog rada ili objavljenog teksta i predstavlja se kao novo djelo autora.

NEPRECIZNO CITIRANJE

Neprecizno citiranje također može predstavljati oblik plagiranja, a javlja se u nekoliko oblika: nepostojanje citata u tekstu, a postojanje reference u popisu referenci, postojanje citata u tekstu, ali ne i u popisu referenci, navođenje primarnog izvora rada u situacijama kada se koristio samo sekundarni izvor, nenavođenje pojedinih izvora iako su se koristili u radu, navođenje literature koja se nije koristila, nekorisćenje navodnika kod direktno preuzetih dijelova teksta i sl.

NEDOZVOLJENA SURADNJA

Nedozvoljena suradnja nastaje ako pitate drugu osobu da umjesto vas napiše seminarski rad, i također može predstavljati oblik plagiranja.

ZAŠTO JE PLAGIRANJE POGREŠNO?

Činom plagiranja osoba šteti sebi i zajednici u kojoj djeluje na nekoliko načina:

1. Plagiranjem si umanjujemo mogućnost za učenjem i usavršavanjem u vještinama potrebnim u daljnjoj karijeri:

- a) onemogućujemo razlučivanje vlastitog rada od tuđeg
- b) onemogućujemo si vlastiti napredak jer nismo u mogućnosti dobiti iskrenu povratnu informaciju za vlastiti rad
- c) uskraćujemo si stručnost tj. mogućnost da uspostavimo vjerodostojnost i autoritet vlastitim znanjem i idejama
- d) uskraćujemo si mogućnost da se razvijemo u nezavisnog i kritičkog mislioca koji je željan i sposoban pridonijeti akademskoj raspravi i napretku u odabranom području djelovanja
- e.) uskraćujemo si mogućnost da svoje ideje stavimo u širi kontekst i tako sudjelujemo u intelektualnom razgovoru o pojedinoj temi svog interesa

- f.) uskraćujemo si zadovoljstvo i ponos za ostvareni uspjeh
- g) dovodimo u pitanje vlastiti integritet i time navodimo akademsku zajednicu da posumnja u točnost našeg cjelokupnog akademskog rada

2. Plagiranjem se narušava integritet akademske zajednice jer:

- a) predstavlja oblik krađe jer se preuzima tuđe djelo i predstavlja kao vlastito
- b.) predstavlja oblik prijevare jer se stječe nezaslužena korist i prednost u odnosu na ostale kolege
- c) uskraćuje drugom autoru zasluge za njegov rad te time potičemo nepovjerenje i nesuradljivost unutar akademske zajednice
- d) onemogućuje čitatelju da pronade i dalje istraži izvore na kojima se temelji rad
- e) onemogućuje čitatelju da provjeri izvore i dokaze na kojima se temelji rad
- f.) dovodi u pitanje integritet akademske zajednice – podcjenjuju se rad i uspjesi ostalih članova akademske zajednice.

PRIMJERI PLAGIRANJA I ISPRAVNOG NAVOĐENJA IZVORA

ORIGINAL

Postoji nekoliko računalnih programa za otkrivanje podudarnosti teksta i oni se razlikuju u načinu rada, a time i u pouzdanosti dobivenih rezultata. Rezultat je pouzdaniji što je veći stupanj preciznosti algoritma za otkrivanja tekstualne podudarnosti i što je veća količina relevantnih radova s kojima je zadani tekst uspoređen. Najmanji stupanj preciznosti pri otkrivanju podudarnog teksta ima algoritam računalnog programa WCopyfind koji otkriva samo doslovno prepisivanje. Algoritmi programa eTBLAST, iThenticate i CrossCheck prepoznaju doslovno prepisan tekst i tekst u kojem je nekoliko riječi permutirano. Količina relevantnih materijala s kojima se uspoređuje zadani tekst najveća je kod CrossCheck programa, jer osim besplatno dostupnih materijala s interneta usporedbu vrši i sa znanstvenim radovima koji su zaštićeni pretplatom na pojedini časopis.

DOSLOVNO PREPISIVANJE

Postoji nekoliko Smith ističe da se računalnih programia za otkrivanje podudarnosti teksta i oni se razlikuju u načinu rada, a time i u pouzdanosti dobivenih rezultata. Rezultat je pouzdaniji što je veći viši stupanj nivo stupanj preciznosti algoritma za otkrivanja identificiranje tekstualne podudarnost i što je veća količina relevantnih važnih radova s kojima je zadani tekst uspoređen. Najmanji stupanj preciznosti pri otkrivanju podudarnog teksta ima algoritam računalnog programa WCopyfind koji otkriva samo doslovno prepisivanje, dok ostali Algoritmi npr. programa eTBLAST, iThenticate i CrossCheck prepoznaju doslovno prepisan tekst i tekst u kojem je nekoliko riječi permutirano. Količina relevantnih važih materijala s kojima se uspoređuje zadani tekst najveća je kod CrossCheck programa, jer osim besplatno dostupnih materijala s interneta usporedbu vrši i sa znanstvenim radovima koji su zaštićeni pretplatom na pojedini časopis (1).

Popis referenci:

1. Smith IT. Plagiarism. Arch Comm. 2016;1(1):1-5.

Primjer predstavlja doslovno prepisivanje jer sadrži:

- nepromijenjene riječi/izraze: ubačeni sinonimi i izbrisano par riječi
- nepromijenjenu rečeničnu konstrukciju
- nepravilno navođenje izvora - nedostaju navodnici.

NEUSPJEŠNO PARAFRAZIRANJE

Postoji nekoliko Smith ističe da je pouzdanost rezultata računalnog programa za otkrivanje podudarnosti teksta određena i oni se razlikuju u načinu njegovog rada, a time i u pouzdanosti dobivenih rezultata. Rezultat je pouzdaniji što je tj. veći što je veći stupanj preciznosti algoritma za otkrivanja tekstualne podudarnost i što je veća količina relevantnih radova s kojima je zadani tekst uspoređen rezultat je pouzdaniji. Najmanji stupanj preciznosti pri otkrivanju podudarnog teksta ima Algoritam računalnog programa WCopyfind koji otkriva samo doslovno prepisivanje te stoga ima i najmanji stupanj preciznosti pri otkrivanju podudarnog teksta, dok Algoritmi programa eBLAST, iThenticate i CrossCheck imaju viši stupanj preciznosti jer,

prepoznaju uz doslovno prepisan tekst, prepoznaju i tekst u kojem je nekoliko riječi permutirano. CrossCheck program ima najveću bazu Količina relevantnih materijala s kojima se uspoređuje zadani tekst stoga je i najpouzdaniji program. CrossCheck baza podataka, najveća je kod CrossCheck programa, jer osim besplatno dostupnih materijala s interneta - poput baza podataka ostalih programa, usporedbu vrši i sa sadrži i znanstvene radoveima koji su zaštićeni pretplatom na pojedini časopis (1).

Popis referenci:

1. Smith IT. Plagiarism. Arch Comm. 2016;1(1):1-5.

Primjer predstavlja neuspješno parafraziranje iako se referira na izvorni tekst jer sadrži:

- nepromijenjene riječi i izraze
- minimalno izmijenjenu rečeničnu konstrukciju.

USPJEŠNO PARAFRAZIRANJE

Smith ističe da provjeravanje plagiranja u znanstvenim radovima s pomoću programa za otkrivanje podudarnosti teksta uveliko ovisi o vrsti programa koji se koristi. S obzirom da se pri znanstvenom plagiranju većina teksta preuzima iz znanstvenih radova, bitno je da program, zadani tekst, uspoređuje upravo sa znanstvenim radovima, koji su rijetko kad besplatno dostupni. Taj problem je najbolje riješen kod računalnog programa CrossCheck, osmišljen od udruge znanstvenih urednika CrossRef. Putem CrossRef udruge, program CrossCheck jedini ima pristup materijalima najpoznatijih znanstvenih časopisa, stoga vrši usporedbu s najrelevantnijim materijalima. Preostali računalni programi za otkrivanje podudarnosti teksta razlikuju se po preciznosti algoritma sličnosti - WCopyfind otkriva samo doslovno prepisivanje, a eBLAST i iThenticate, poput CrossChecka, prepoznaju prepisivanje s permutiranim riječima (1).

Popis referenci:

1. Smith IT. Plagiarism. Arch Comm. 2016;1(1):1-5.

Primjer predstavlja uspješno parafraziranje:

- jer se ispravno referira na izvorni tekst

- jer je prenesena ista ideja s naglaskom na najbitnije
- jer su korištene vlastite riječi
- jer se struktura rečenica razlikuje od originala.

USPJEŠNO SAŽIMANJE

Najpouzdaniji računalni program za otkrivanje znanstvenog plagiranja je CrossCheck zato jer jedini ima mogućnost usporedbe zadanog teksta s digitalnim znanstvenim radovima zaštićenim pretplatom (1).

Popis referenci:

1. Smith IT. Plagiarism. Arch Comm. 2016;1(1):1-5.

Primjer predstavlja uspješno sažimanje:

- jer se ispravno referira na izvorni tekst
- jer je u jednoj rečenici sažeta osnovna misao iz većeg paragrafa
- jer su korištene vlastite riječi.

5 LITERATURA

1. The Writing Lab i Online Writing Lab i Purdue University. The Purdue OWL Family of Sites (mrežne stranice). West Lafayette (IN): Purdue University; c 1995-2018. (citirano: 23. travnja. 2017). Dostupno na: <https://owl.english.purdue.edu/owl/>
2. Thompson Writing Program. Thompson Writing Studio (mrežne stranice). Durham (NC): Duke University, Thompson Writing Program; c2018 Duke University (citirano: 22. travnja 2017). Dostupno s: <http://twp.duke.edu/twp-writing-studio>
3. Oraić Tolić D. Akademsko pismo. Zagreb: Naklada Ljevak d.o.o.; 2011. 681 str.
4. Buchberger I. Kričko mišljenje. Priručnik kritičkog mišljenja, slušanja, čitanja i pisanja (mrežne stranice). Rijeka: Udruga za razvoj visokoga školstva Universitas; 2012 (citirano 20. veljače 2017). 185 str. Dostupno na: https://www.researchgate.net/publication/292996183_Kriticko_misljenje
5. Kirschner LG, Mandell SR. Patterns for College Writing A Rhetorical Reader and Guide. 12. izd. Boston: Bedford/ St. Martin's; 2012. 792 str.

B

C

B

A